

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, (ΕΕ) 2017/1371, (ΕΕ) 2017/541, (ΕΕ) 2016/1919, Οδηγίας 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (Α'99) προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 και άλλες διατάξεις

I. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/800 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

Άρθρο 1
Αντικείμενο
(άρθρο 1 Οδηγίας)

Το παρόν μέρος θεσπίζει κανόνες σχετικά με ορισμένα δικαιώματα των ανηλίκων που:

- α) είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας ή
- β) υπόκεινται σε διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, κατ' εφαρμογή του ν. 3251/2004 (Α'127).

Άρθρο 2
Πεδίο εφαρμογής
(άρθρο 2 Οδηγίας)

1. Το παρόν μέρος εφαρμόζεται στους ανήλικους που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινική διαδικασία μέχρι την έκδοση αμετάκλητης απόφασης.
2. Το παρόν μέρος εφαρμόζεται στους ανήλικους που είναι καταζητούμενοι από τη στιγμή της σύλληψής τους στο κράτος μέλος εκτέλεσης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του παρόντος.
3. Με εξαίρεση το άρθρο 5, το άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο (β) και το άρθρο 14, στο βαθμό που οι εν λόγω διατάξεις αφορούν ασκούντα τη γονική μέριμνα, το παρόν μέρος, εφαρμόζεται στα πρόσωπα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, εφόσον τα πρόσωπα αυτά ήταν ανήλικα όταν άρχισαν οι διαδικασίες αυτές, ακόμα κι αν συμπλήρωσαν στη συνέχεια την ηλικία των 18 ετών, ιδιαίτερα όταν η εφαρμογή του μέρους πρώτου ή ορισμένων διατάξεων αυτού κρίνεται ενδεδειγμένη υπό το πρίσμα όλων των περιστάσεων της υπόθεσης, μεταξύ άλλων, του κατά πόσο το συγκεκριμένο πρόσωπο είναι ώριμο και ευάλωτο. Το παρόν μέρος δεν εφαρμόζεται όταν το πρόσωπο στο οποίο οι διατάξεις αφορούν συμπληρώσει την ηλικία των 25 ετών.
4. Το παρόν μέρος εφαρμόζεται και σε ανήλικους που δεν ήταν αρχικά ύποπτοι ή κατηγορούμενοι για την τέλεση αξιόποινης πράξης, αλλά απέκτησαν την ιδιότητα αυτή

μεταγενέστερα, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, με επίσημη κοινοποίηση ή με άλλον τρόπο από τις αρμόδιες αρχές.

5. Το παρόν μέρος εφαρμόζεται σε πράξεις, για τις οποίες όταν τελούνται από ενήλικο, προβλέπεται ποινή φυλάκισης, το κατώτατο όριο της οποίας είναι τουλάχιστον έξι (6) μηνών, χωρίς να θίγονται τα δικαιώματα που παρέχονται σε κάθε ύποπτο ή κατηγορούμενο από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

6. Σε κάθε περίπτωση, το παρόν μέρος εφαρμόζεται πλήρως όταν ο ανήλικος έχει στερηθεί την ελευθερία του, ανεξάρτητα από το στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 3 **Ορισμοί** **(άρθρο 3 Οδηγίας)**

Για τους σκοπούς του παρόντος μέρους, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

- 1) «ανήλικος»: κάθε φυσικό πρόσωπο ηλικίας κάτω των 18 ετών,
- 2) «ασκών τη γονική μέριμνα»: κάθε πρόσωπο που ασκεί τη γονική μέριμνα του ανήλικου,
- 3) «γονική μέριμνα»: το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από τον νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία, όσον αφορά στο πρόσωπο ή στην περιουσία ανήλικου, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων επιμέλειας, εκπροσώπησης, διοίκησης της περιουσίας και προσωπικής επικοινωνίας.

Όταν είναι αβέβαιο, βάσει εγγράφων ή ιατρικής εξέτασης ή άλλων αποδεικτικών στοιχείων, εάν το πρόσωπο είναι άνω ή κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών, τότε τεκμαίρεται ότι είναι ανήλικο.

Άρθρο 4 **Δικαίωμα ενημέρωσης** **(άρθρο 4 Οδηγίας)**

1. Ο ανήλικος ενημερώνεται άμεσα προφορικά ή γραπτώς σχετικά με τα δικαιώματά του και σχετικά με τις γενικές πτυχές της διεξαγωγής της διαδικασίας, που προβλέπονται στο παρόν μέρος, στις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με αντίστοιχη γραπτή πιστοποίησή του ότι έλαβε γνώση αυτών, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στις διατάξεις των άρθρων 95 και 96 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Η ενημέρωση περιλαμβάνει τα ακόλουθα δικαιώματα, ανά στάδιο της ποινικής διαδικασίας:

A) Όταν ο ανήλικος πληροφορηθεί ότι είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος, ενημερώνεται αμέσως για:

- i) το δικαίωμα ενημέρωσης του ασκούντος τη γονική μέριμνα αυτού (άρθρο 5),
- ii) το δικαίωμα συνδρομής δικηγόρου (άρθρα 6 και 16),
- iii) το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής του ζωής (άρθρο 13),
- iv) το δικαίωμα συνοδείας του από τον ασκούντα τη γονική του μέριμνα ή από άλλον ενήλικο (άρθρα 5 παρ. 2 και 14 παρ.2), σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας,
- v) το δικαίωμα να προσφύγει ενώπιον των αρμόδιων δικαστικών οργάνων, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠΔ, σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων του.

Β) Από την άσκηση της ποινικής δίωξης και πάντως πριν από την απαγγελία της κατηγορίας, ο ανήλικος ενημερώνεται αμέσως για:

- i) το δικαίωμα ατομικής αξιολόγησης (άρθρο 7),
- ii) το δικαίωμα ιατρικής εξέτασης, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος ιατρικής περίθαλψης (άρθρο 8),
- iii) το δικαίωμα περιορισμού της στέρησης της ελευθερίας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε περιοδική επανεξέταση της κράτησής του και τυχόν αντικατάστασής της με άλλα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα (άρθρο 10),
- iv) το δικαίωμα συνοδείας από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά την ακροαματική διαδικασία,
- v) το δικαίωμα αυτοπρόσωπης παράστασης στη δίκη,
- vi) το δικαίωμα σε αποτελεσματικά μέσα ένδικης προστασίας.

Γ) Με την έκδοση της απόφασης, ο ανήλικος ενημερώνεται αμέσως για το δικαίωμα άσκησης ενδίκων μέσων ή βοηθημάτων.

Δ) Σε κάθε περίπτωση στέρησης της προσωπικής του ελευθερίας, ο ανήλικος ενημερώνεται αμέσως για το δικαίωμα ειδικής μεταχείρισης κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας (άρθρο 11).

2. Κατά την παροχή των ανωτέρω πληροφοριών γραπτά, προφορικά ή εγγράφως, χρησιμοποιείται γλώσσα απλή και κατανοητή στην επικοινωνία με τον ανήλικο. Γι' αυτό το σκοπό λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανηλίκου, ιδίως η ηλικία, η ωριμότητα, οι πνευματικές και διανοητικές ικανότητες, το μορφωτικό επίπεδο, η γλωσσική επάρκεια, τυχόν προβλήματα ακοής ή όρασης, καθώς και η έντονη συναισθηματική φόρτιση αυτού, τα οποία ενδεχομένως επηρεάζουν την ικανότητά του να κατανοεί ή να γίνεται κατανοητός. Διατίθεται δε, οδηγός δικαιωμάτων του παρόντος μέρους, διατυπωμένος στις πιο συχνά καθομιλούμενες γλώσσες, καθώς και στη γραφή Μπράιλ (Braille).

3. Βλ. παρ. 3 άρθρου 4 της Οδηγίας: «Στις περιπτώσεις που χορηγείται σε παιδιά έγγραφο δικαιωμάτων δυνάμει της Οδηγίας 2012/12/ΕΕ, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει αναφορά στα δικαιώματά τους δυνάμει της παρούσας Οδηγίας»

Άρθρο 5

Δικαίωμα του ανηλίκου να ενημερωθεί ο ασκών τη γονική μέριμνα (άρθρο 5 Οδηγίας)

1. Η ενημέρωση του ανηλίκου του προηγούμενου άρθρου παρέχεται το συντομότερο δυνατό και στον ασκούντα τη γονική μέριμνα, κατά τα αντίστοιχα χρονικά στάδια.

2. Η ενημέρωση της προηγούμενης παραγράφου παρέχεται σε άλλον κατάλληλο ενήλικο, που ορίζεται από τον ανήλικο, που δεν ασκεί τη γονική μέριμνα αυτού, εφόσον γίνει αποδεκτός, υπό αυτή την ιδιότητα, από την αρμόδια, ανά στάδιο της διαδικασίας, δικωκτική, εισαγγελική ή δικαστική αρχή, όταν η παροχή της εν λόγω ενημέρωσης στον ασκούντα τη γονική μέριμνα: α) αντιβαίνει στο υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου ή β) είναι ανέφικτη, επειδή, αν και καταβλήθηκαν εύλογες προσπάθειες, είναι αδύνατη η επικοινωνία με αυτόν ή είναι άγνωστη η ταυτότητά του ή γ) μπορεί, βάσει αντικειμενικών και πραγματικών περιστατικών, να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία. Όταν ο ανήλικος δεν έχει ορίσει άλλον κατάλληλο ενήλικο ή όταν ο ενήλικος που έχει οριστεί από τον ανήλικο, δεν

γίνεται αποδεκτός από την αρμόδια αρχή, η τελευταία, λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου, ορίζει και παρέχει την ενημέρωση σε άλλο πρόσωπο. Το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να είναι εκπρόσωπος αρχής ή φορέα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που αναλαμβάνει την επιμέλεια ή εν γένει την προάσπιση δικαιωμάτων των ανηλίκων.

3. Όταν εκλείψουν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην εφαρμογή των στοιχείων (α), (β) ή (γ) της παραγράφου 2, κάθε πληροφορία που λαμβάνει ο ανήλικος σύμφωνα με το άρθρο 4 και η οποία εξακολουθεί να διατηρεί τη σημασία της στο πλαίσιο της διαδικασίας παρέχεται στον ασκούντα τη γονική μέριμνα του ανηλίκου.

Άρθρο 6

Συνδρομή από δικηγόρο

(άρθρο 6 Οδηγίας)

1. Οι ανήλικοι που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι για την τέλεση αξιόποινης πράξης, έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ΚΠΔ και του ν. 4478/2017 (Α'91). Καμία διάταξη του παρόντος μέρους και ειδικότερα του παρόντος άρθρου δεν θίγει το δικαίωμα αυτό.

2. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι ανήλικοι ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματα υπεράσπισής τους, δικαιούνται να λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, μόλις ενημερωθούν από τις αρμόδιες αρχές, με επίσημη κοινοποίηση ή με άλλον τρόπο, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας, ότι απέκτησαν την ιδιότητα του ύποπτου ή κατηγορουμένου για την τέλεση αξιόποινης πράξης. Σε κάθε περίπτωση, οι ανήλικοι δικαιούνται να λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου σε όποιο από τα ακόλουθα γεγονότα επισυμβεί νωρίτερα:

α) προτού εξεταστούν από τις διωκτικές, εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές,

β) κατά τη διενέργεια ανακριτικής πράξης ή άλλης πράξης συλλογής αποδεικτικών στοιχείων από ανακριτική ή άλλη αρμόδια αρχή, σύμφωνα με την παράγραφο 3 στοιχείο (γ) του παρόντος άρθρου,

γ) χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση αμέσως μετά τη σύλληψή τους,

δ) όταν έχουν κλητευθεί ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, εγκαίρως πριν παραστούν ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου.

3. Η συνδρομή από δικηγόρο περιλαμβάνει τα εξής:

α) δικαίωμα κατ' ιδίαν συνάντησης και εν γένει επικοινωνίας του ανηλίκου με τον δικηγόρο που τον εκπροσωπεί, πριν από την εξέτασή του από τις διωκτικές, εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές,

β) την παράσταση του δικηγόρου κατά τη διάρκεια της εξέτασης του ανηλίκου από τις υπό στοιχείο (α) αρχές, η οποία πιστοποιείται με σχετική αναφορά της παράστασής του στην συνταχθείσα έκθεση εξέτασης και ουσιαστική συμμετοχή αυτού κατά τη διάρκεια της εξέτασης,

γ) την παράσταση του δικηγόρου, τουλάχιστον, κατά τις ακόλουθες ανακριτικές πράξεις ή πράξεις συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, εφόσον ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ανήλικος υποχρεούται ή δικαιούται να παραστεί στη συγκεκριμένη πράξη:

i) προσέλευση προσώπων για αναγνώριση,

ii) κατ' αντιπαράσταση εξετάσεις,

iii) αναπαράστάσεις του εγκλήματος.

4. Η επικοινωνία του ανηλίκου και του δικηγόρου του είναι απόρρητη και πραγματοποιείται με συναντήσεις, αλληλογραφία, τηλεφωνικές συνομιλίες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οποιοδήποτε άλλο νόμιμο τρόπο.

5. Η συνδρομή δικηγόρου είναι υποχρεωτική στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν ο ανήλικος προσάγεται ενώπιον εισαγγελικής ή δικαστικής αρχής, προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την στέρηση ή μη της ελευθερίας του, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας και εντός του πεδίου εφαρμογής του παρόντος μέρους και

β) κατά τη διάρκεια της κράτησής του.

6. Ο ανακριτής έχει την υποχρέωση να διορίσει αυτεπαγγέλτως συνήγορο, στην περίπτωση που ο ανήλικος ή ο ασκών τη γονική μέριμνα αυτού δεν έχει διορίσει δικηγόρο επιλογής του.

7. Όταν ο ανήλικος δικαιούται τη συνδρομή δικηγόρου, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, αλλά δεν παρίσταται δικηγόρος, οι αρμόδιες διωκτικές, εισαγγελικές ή δικαστικές αρχές αναβάλλουν την εξέταση του ανηλίκου ή τη διενέργεια άλλης ανακριτικής πράξης ή πράξης συλλογής αποδεικτικών στοιχείων που προβλέπεται στην παράγραφο 3 στοιχείο (γ) του παρόντος άρθρου, για εύλογο χρονικό διάστημα, είτε προκειμένου να αναμείνουν το διορισμό δικηγόρου, είτε προκειμένου να εξασφαλίσουν δικηγόρο για τον ανήλικο, όταν αυτός δεν έχει διορίσει δικηγόρο επιλογής του.

8. Σε εξαιρετικές περιστάσεις και μόνο κατά την προδικασία, είναι δυνατή η παρέκκλιση προσωρινά από την εφαρμογή των προβλεπόμενων στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου δικαιωμάτων, στο βαθμό που ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης το δικαιολογούν, για έναν από τους ακόλουθους επιτακτικούς λόγους:

α) όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αποτραπούν σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα προσώπου,

β) όταν είναι επιτακτική η ανάληψη άμεσης δράσης από τις ανακριτικές αρχές προς αποτροπή σημαντικού κινδύνου για την ποινική διαδικασία σε σχέση με σοβαρό ποινικό αδίκημα, με πρωταρχικό κριτήριο πάντοτε το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου.

Για την παρέκκλιση της παρούσας παραγράφου, όταν αυτή ενεργείται από προανακριτικό υπάλληλο, που δεν είναι δικαστικός λειτουργός, απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

Άρθρο 7

Δικαίωμα σε ατομική αξιολόγηση (άρθρο 7 Οδηγίας)

1. Ανήλικος που είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος για την τέλεση αξιόποινης πράξης, αξιολογείται ατομικά αμελλητί από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7, 8 και 14 του π.δ. 49/1979, μετά από γραπτή παραγγελία του αρμόδιου ανά στάδιο της ποινικής διαδικασίας, εισαγγελικού ή δικαστικού λειτουργού. Η ατομική αξιολόγηση συνίσταται στη συγκέντρωση πληροφοριών, οι οποίες αποτελούν το περιεχόμενο σχετικής έκθεσης κοινωνικής έρευνας, αναφορικά με την προσωπικότητα, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, καθώς και την ψυχική, σωματική και διανοητική κατάσταση του ανηλίκου. Η έκταση και οι λεπτομέρειες του περιεχομένου της σχετικής έκθεσης μπορούν να διαφέρουν ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης, τα μέτρα που ενδέχεται να ληφθούν ένα ο ανήλικος κριθεί ένοχος για την τέλεση του ποινικού αδικήματος για το οποίο κατηγορείται και εάν ο ανήλικος έχει

υποβληθεί πρόσφατα σε ατομική αξιολόγηση. Η ατομική αξιολόγηση επικαιροποιείται, καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, σε περίπτωση που ουσιωδώς μεταβάλλονται οι περιστάσεις που αποτέλεσαν τη βάση της και χρησιμεύει στις αρμόδιες αρχές, όταν πρόκειται να αποφασίσουν για την αναγκαιότητα λήψης ή μη ενός μέτρου που ωφελεί τον ανήλικο, για τη λήψη του καταλληλότερου μέτρου προς το συμφέρον του ανήλικου και την αποτελεσματικότητα ενδεχόμενων ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά τον ανήλικο και για τη λήψη απόφασης ή ανάληψη δράσης στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας – μεταξύ άλλων- κατά την επιμέτρηση της ποινής. Σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο να ληφθεί ένα μέτρο, χωρίς προηγουμένως να έχει διενεργηθεί η ατομική αξιολόγηση, η προσφορότητα του ληφθέντος μέτρου επανεξετάζεται, μόλις αυτή πραγματοποιηθεί. Ατομική αξιολόγηση που έχει διεξαχθεί για τον ίδιο ανήλικο στο πρόσφατο παρελθόν για άλλη υπόθεση, μπορεί να χρησιμοποιηθεί, εφόσον επικαιροποιηθεί. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η υποχρέωση σύνταξης της έκθεσης κοινωνικής έρευνας δύναται να παραλειφθεί, εφόσον τούτο δικαιολογείται από τις περιστάσεις της υπόθεσης και εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του ανήλικου και υπό την προϋπόθεση ότι η ατομική αξιολόγηση είναι διαθέσιμη σε κάθε περίπτωση κατά την έναρξη των ακροαματικών διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου.

2. Εάν η αρμόδια Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής εκδώσει γνωμάτευση ότι απαιτείται εξειδικευμένη αξιολόγηση για την εκτίμηση της ψυχικής υγείας του ανήλικου ή για τη διάγνωση διαταραχών εθισμού, καθώς και σε περίπτωση που η υπηρεσία αυτή δε λειτουργεί, ο αρμόδιος εισαγγελέας πλημμελειοδικών επικουρείται από Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών, η οποία αποτελείται από:

(α) έναν παιδοψυχίατρο ή έναν ψυχίατρο με εμπειρία σε θέματα παιδιών, εφήβων και νέων,

(β) έναν ψυχολόγο με εμπειρία σε θέματα παιδιών, εφήβων και νέων,

(γ) έναν κοινωνικό λειτουργό με εμπειρία σε θέματα παιδιών, εφήβων και νέων ή έναν επιμελητή ανηλίκων ή επιμελητή κοινωνικής αρωγής,

με τους νόμιμους αναπληρωτές τους.

Εάν υπάρχει μεγάλος φόρτος υποθέσεων, ορίζεται και δεύτερη Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης Ανηλίκων με τους αναπληρωτές της.

3. Οι ανωτέρω επαγγελματίες μπορεί να διατίθενται από δημόσιους φορείς ή φορείς των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού ή ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ εποπτευόμενα από το δημόσιο ή τους ΟΤΑ.

4. Τα μέλη της Επιστημονικής Ομάδας Εκτίμησης συμπεριλαμβάνονται στους καταρτιζόμενους στην έδρα κάθε Εισαγγελίας Εφετών πίνακες πραγματογνωμόνων, σε ειδικό κεφάλαιο υπό τον τίτλο «Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών» και αποζημιώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους πραγματογνώμονες. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών μπορεί να ρυθμίζονται ειδικότερα θέματα αναφορικά με τα ποσά των αποζημιώσεων και των εξόδων, τις προϋποθέσεις πληρωμής, τη διαδικασία υποβολής αιτήσεων από τους ενδιαφερόμενους ή προτάσεων από τους φορείς των παρ. 2 και 3, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την τεκμηρίωση της προβλεπόμενης από το παρόν άρθρο εξειδίκευσης, τα επιμέρους καθήκοντα του κάθε μέλους της Επιστημονικής Ομάδας Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών και το πρωτόκολλο λειτουργίας της, καθώς και κάθε άλλο τεχνικό και λεπτομερειακό θέμα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 576 του ΚΠΔ.

5. Η Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης, μετά από την ανάθεση σε αυτήν για αξιολόγηση κάθε υπόθεσης, από τον αρμόδιο εισαγγελέα, με έκθεσή της προς αυτόν, προτείνει την

ενδεδειγμένη παρέμβαση. Για τον σκοπό αυτό, η Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης συνεργάζεται με τους επιμελητές ανηλίκων και κοινωνικής αρωγής.

6. Η Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης ορίζεται, ετησίως, με την έναρξη του δικαστικού έτους από το συμβούλιο πλημμελειοδικών της έδρας κάθε εισαγγελίας εφετών, μετά από πρόταση του εισαγγελέα πλημμελειοδικών. Σε κάθε όμως περίπτωση, συνεχίζει και ολοκληρώνει τις εργασίες της επί των υποθέσεων που της είχαν ανατεθεί ενόσω διαρκούσε ο διορισμός της.

7. Μέχρις ότου συγκροτηθούν οι Επιστημονικές Ομάδες Εκτίμησης, οι αρμοδιότητές τους ασκούνται από τις οριζόμενες, από τον αρμόδιο εισαγγελέα ή το δικαστήριο, δομές του Εθνικού Συστήματος Υγείας.

8. Η ατομική αξιολόγηση διεξάγεται με την ενεργό συμμετοχή του ανηλίκου και εφόσον κρίνεται σκόπιμο, με τη συμμετοχή του ασκούντος τη γονική μέριμνα ή άλλου κατάλληλου ενηλίκου ή/και εξειδικευμένου επαγγελματία.

9. Οι εκθέσεις κοινωνικής έρευνας, οι εκθέσεις εκτίμησης, που συντάσσονται από την Υπηρεσία Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής και την Επιστημονική Ομάδα Εκτίμησης, αντίστοιχα, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο που περιέρχεται σε γνώση των τελευταίων, κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους, είναι απόρρητα, δεν επισυνάπτονται στη σχετική δικογραφία και λαμβάνουν γνώση αυτών μόνο οι αρμόδιες, ανά στάδιο ποινικής διαδικασίας, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές, καθώς και ο ύποπτος ή κατηγορούμενος, εφόσον το αιτηθεί.

Άρθρο 8

Δικαίωμα ιατρικής εξέτασης (άρθρο 8 Οδηγίας)

1. Ο ανήλικος που στερείται την ελευθερία του έχει δικαίωμα να ζητήσει την χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση ιατρική εξέταση της πνευματικής και σωματικής του κατάστασης. Η ιατρική εξέταση είναι όσο το δυνατόν λιγότερο επεμβατική και διενεργείται χωρίς καθυστέρηση από ιατρό ή άλλο εξειδικευμένο επαγγελματία υγείας. Για την ιατρική εξέταση συντάσσεται γραπτή έκθεση, η οποία αποτελεί μέρος της δικογραφίας. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες κρίνεται αναγκαίο, παρέχεται στον ανήλικο ιατρική περίθαλψη. Εφόσον απαιτείται από τις περιστάσεις, διενεργείται και κάθε άλλη ιατρική εξέταση.

2. Τα αποτελέσματα της ιατρικής εξέτασης λαμβάνονται υπόψη, όταν προσδιορίζουν την ικανότητα του ανηλίκου να κατανοήσει πλήρως και να παρακολουθήσει την ποινική διαδικασία, όπως ανακριτικές πράξεις, πράξεις συλλογής αποδεικτικών στοιχείων ή οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται ή προβλέπεται να ληφθούν κατά αυτού.

3. Η ιατρική εξέταση διενεργείται είτε αυτεπαγγέλτως, εφόσον υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις που απαιτούν τη διακρίβωση της πνευματικής και σωματικής κατάστασης του ανηλίκου, είτε κατόπιν σχετικής αίτησης οποιουδήποτε από τα ακόλουθα πρόσωπα: α) του ανηλίκου, β) του ασκούντος τη γονική μέριμνα ή άλλου κατάλληλου προσώπου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 5 και 14 του παρόντος και γ) του συνηγόρου υπεράσπισης του ανηλίκου.

Άρθρο 9

Οπτικοακουστική καταγραφή (άρθρο 9 Οδηγίας)

1. Η εξέταση του ύποπτου ή κατηγορούμενου ανηλίκου από διωκτικές αρχές καταχωρίζεται σε ηλεκτρονικό οπτικοακουστικό μέσο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) για τις πράξεις που αναφέρονται στα άρθρα 322, 323Α, 324, 336, 337, 338, 339, 342, 345, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351Α του ΠΚ, καθώς και στα άρθρα 29 παράγραφοι 5 και 6 και 30 του ν. 4251/2014, ως ισχύουν, ή για πράξη την οποία, αν τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα απειλούμενο με την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, ανεξαρτήτως εάν ο ανήλικος παρίσταται ή μη με δικηγόρο ή έχει στερηθεί ή μη την ελευθερία του, υπό την προϋπόθεση ότι πρωταρχική σημασία δίνεται πάντοτε στο υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου.

β) όταν δεν παρίσταται δικηγόρος,

γ) όταν το παιδί έχει στερηθεί την ελευθερία του.

2. Σε κάθε άλλη περίπτωση, η εξέταση συντάσσεται εγγράφως.

3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων με αποκλειστικό σκοπό την ταυτοποίηση του παιδιού χωρίς οπτικοακουστική καταγραφή.

4. Στις περιπτώσεις που είναι υποχρεωτική η οπτικοακουστική καταγραφή της εξέτασης του ανηλίκου, αλλά λόγω ανυπέβλητου τεχνικού προβλήματος, καθίσταται αυτή αδύνατη, τότε η εξέταση του ανηλίκου συντάσσεται εγγράφως, εφόσον η επίλυση του τεχνικού προβλήματος είναι ανέφικτη, δεν κρίνεται σκόπιμη η αναβολή της εξέτασης και αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου.

Άρθρο 10 **Εναλλακτικά μέτρα** **(άρθρο 11 Οδηγίας)**

Στους ανήλικους επιβάλλονται αναμορφωτικά και θεραπευτικά μέτρα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 122, 123 και 126 του ΠΚ, καθώς και της διάταξης της παραγράφου 1 εδάφια (γ) και (δ) του άρθρου 283 του ΚΠΔ.

Άρθρο 11 **Ειδική μεταχείριση στην περίπτωση στέρησης της ελευθερίας** **(άρθρο 12 παρ. 1,2,3,4,6 Οδηγίας)**

1. Νεαροί κρατούμενοι και των δύο φύλων, οι οποίοι έχουν συμπληρώσει το 15^ο έτος και δεν έχουν συμπληρώσει το 21^ο έτος της ηλικίας τους και στους οποίους έχει επιβληθεί προσωρινή κράτηση ή ποινικός σωφρονισμός, κρατούνται στα ειδικά καταστήματα κράτησης νέων, στα οποία εφαρμόζονται εξειδικευμένα προγράμματα μορφωτικού και επαγγελματικού χαρακτήρα.

2. Ανήλικοι δράστες που έχουν συλληφθεί επ' αυτοφώρω ή έχει εκτελεσθεί σε βάρος τους ένταλμα σύλληψης ή βιαίας προσαγωγής, κρατούνται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους των αστυνομικών τμημάτων, εκτός εάν κρίνεται ότι αυτό δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου ή εάν, σε εξαιρετικές περιστάσεις, αυτό δεν είναι πρακτικά δυνατό, υπό την προϋπόθεση ότι οι ανήλικοι κρατούνται μαζί με ενήλικους με τρόπο συμβατό με το υπέρτατο συμφέρον τους.

3. Οι νεαροί κρατούμενοι επιτρέπεται να παραμένουν στα ειδικά γι' αυτούς καταστήματα ή τμήματα, μέχρι τη συμπλήρωση του 25ου έτους της ηλικίας τους, εάν αυτό κρίνεται αναγκαίο

από την Κεντρική Επιτροπή Μεταγωγών (Κ.Ε.Μ.), μετά από πρόταση του Συμβουλίου Φυλακής, προς ολοκλήρωση των μορφωτικών ή επαγγελματικών προγραμμάτων, τα οποία παρακολουθούν, εφόσον οι ίδιοι δείχνουν ενδιαφέρον και η παραμονή τους στο κατάστημα δεν προκαλεί προβλήματα στην κοινή διαβίωση και την ομαλή λειτουργία του καταστήματος.

4. Ο ανήλικος κρατούμενος επικοινωνεί το συντομότερο δυνατό, κατά την αστυνομική προανάκριση και κατά το στάδιο της προδικασίας ή της κύριας διαδικασίας, με τον έχοντα τη γονική μέριμνα αυτού γονέα ή ένα από τα πρόσωπα των άρθρων 5 και 14 του παρόντος, εφόσον η συνάντηση αυτή δεν συνάψει με τις ανακριτικές και επιχειρησιακές ανάγκες. Η παρούσα παράγραφος δεν θίγει τον ορισμό άλλη κατάλληλου ενήλικα δυνάμει των άρθρων 5 ή 15.

Άρθρο 12

Έγκαιρη και επιμελής εξέταση των υποθέσεων (άρθρο 13 Οδηγίας)

1. Οι ποινικές διαδικασίες που αφορούν σε ανήλικους διεξάγονται κατ' απόλυτη προτεραιότητα και εξετάζονται με τη δέουσα επιμέλεια.

2. Καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας:

α) οι ανήλικοι αντιμετωπίζονται κατά τρόπο που να προστατεύεται η αξιοπρέπειά τους και κατάλληλο για την ηλικία τους, την ωριμότητά τους και το επίπεδο κατανόησης, και που λαμβάνει υπόψη τυχόν ειδικές ανάγκες, μεταξύ άλλων τις δυσχέρειες επικοινωνίας που ενδεχομένως έχουν.

β) Η εξέταση των ανηλίκων διενεργείται αμελλητί από την αρμόδια αρχή και με όσο το δυνατόν περιορισμένο και αναγκαίο αριθμό καταθέσεων. Η διάρκεια κάθε εξέτασης δεν υπερβαίνει τον αναγκαίο χρόνο. Εκείνος που διενεργεί την εξέταση, καταγράφει στην έκθεση εξέτασης και τις ερωτήσεις που απευθύνει στον εξεταζόμενο ανήλικο.

γ) Ανάλογα με την ηλικία των ανηλίκων, την ωριμότητά τους, το επίπεδο κατανόησης και άλλων δυσχερειών επικοινωνίας που ενδεχομένως έχουν, η υποβολή ερωτήσεων σε κάθε εξέτασή τους, γίνεται σε γλώσσα κατανοητή και απλή. Οι ερωτήσεις υποβάλλονται με τρόπο ευκρινή και ουδέτερο, μη καθοδηγητικό, μη υποβολιμαίο ή συναισθηματικά φορτισμένο.

δ) Κατά την εξέταση του ανηλίκου που είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος για τις πράξεις που αναφέρονται στα άρθρα 322, 323Α, 324, 336, 337, 338, 339, 342, 345, 348, 348Α, 348Β, 348Γ, 349, 351Α του ΠΚ, καθώς και στα άρθρα 29 παράγραφοι 5 και 6 και 30 του ν. 4251/2014, ως ισχύουν, μετά από γραπτή παραγγελία του αρμόδιου ανά στάδιο της ποινικής διαδικασίας, εισαγγελικού ή δικαστικού λειτουργού, παρίσταται ένας παιδοψυχίατρος και σε περίπτωση έλλειψής του, ψυχίατρος ή ψυχολόγος, μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Εκτίμησης Ανηλίκων Δραστών του άρθρου 7 του παρόντος μέρους, ο οποίος προετοιμάζει τον ανήλικο για την εξέταση και παρίσταται κατά την εξέτασή του, συνεργαζόμενος προς τούτο με τις διωκτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές. Στις λοιπές περιπτώσεις πράξεων κακουργηματικού χαρακτήρα, η παράσταση εξειδικευμένου επαγγελματία ψυχικής υγείας, κατά την εξέταση του ανηλίκου, είναι δυνατή και παραγγέλλεται κυρίως στις περιπτώσεις ανηλίκων που έχουν αξιολογηθεί ιατρικά, κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 8 του παρόντος και έχουν διαγνωσθεί ως ανήλικοι με ειδικές ανάγκες, δηλαδή, ανήλικοι με χαμηλό δείκτη νοημοσύνης ή με οριακή νοημοσύνη, με αυτισμό ή με προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως η

διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας [Δ.Ε.Π.Υ.], η διαταραχή διαγωγής, η αντικοινωνική διαταραχή της προσωπικότητας και οι διαταραχές εθισμού.

Άρθρο 13

Δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής (άρθρο 14 Οδηγίας)

1. Κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, οι αρμόδιες δικωκτικές, εισαγγελικές και δικαστικές αρχές προστατεύουν την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ανηλίκου, λαμβάνοντας υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά αυτού, που προκύπτουν από τη διαδικασία ατομικής αξιολόγησης και ιατρικής εξέτασης, κατά το άρθρα 7 και 8, αντίστοιχα, του παρόντος μέρους.
2. Τα Δικαστήρια Ανηλίκων συνεδριάζουν κεκλεισμένων των θυρών. Πλην των διαδίκων, των συνηγόρων τους και των Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, δύναται να παρίστανται οι γονείς ή οι κηδεμόνες ή οι αντιπρόσωποι της οικείας Εταιρείας Προστασίας Ανηλίκων, σε περίπτωση που της έχει ανατεθεί η επιμέλεια του ανήλικου ή εκπρόσωπος αρχής ή φορέα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που αναλαμβάνει την επιμέλεια ή εν γένει την προάσπιση δικαιωμάτων των ανηλίκων. Το Δικαστήριο Ανηλίκων, κατά τη διαδικασία, δύναται να διατάξει την εκ του ακροατηρίου προσωρινή απομάκρυνση του ανηλίκου κατηγορούμενου, οσάκις κρίνει ότι τούτο ενδείκνυται προς το γενικότερο συμφέρον αυτού ή ότι η παρουσία αυτού θα αποτελούσε πρόσκομμα στην ειλικρινή κατάθεση μάρτυρα ή συγκατηγορουμένου του. Στην περίπτωση αυτή, παραμένει στο ακροατήριο ο συνήγορος του απόντος κατηγορουμένου.
3. Η ιδιωτική ζωή και η ταυτότητα του ανηλίκου προστατεύονται από κάθε εμπλεκόμενη υπηρεσία και η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του γίνεται πάντοτε σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 και του νόμου 4624/2019.
4. Η ολική ή μερική μετάδοση από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, καθώς και η οποιαδήποτε δημοσίευση, κινηματογράφηση, μαγνητοσκόπηση και μαγνητοφώνηση της δίκης ενώπιον του Δικαστηρίου Ανηλίκων απαγορεύεται. Η μετάδοση από την τηλεόραση ή η κινηματογράφηση ή μαγνητοσκόπηση ή μαγνητοφώνηση ή φωτογράφηση των ανηλίκων που εμφανίζονται ενώπιον των δικωκτικών, εισαγγελικών, δικαστικών και λοιπών αρχών απαγορεύεται.
5. Οι παραβάτες της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και της δημοσιοποίησης των καταγραφών του άρθρου 9 του παρόντος, τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή 20.000 έως 200.000 ευρώ.

Άρθρο 14

Δικαίωμα του ανηλίκου να συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά τη διαδικασία (άρθρο 15 Οδηγίας)

1. Ο ανήλικος συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική του μέριμνα, κατά την προδικασία και την κύρια διαδικασία.
2. Ο ανήλικος συνοδεύεται από άλλον ενήλικο που ορίζεται από τον ίδιο και γίνεται αποδεκτός, υπό αυτή την ιδιότητα, από την αρμόδια, ανά στάδιο της διαδικασίας, δικωκτική,

εισαγγελική ή δικαστική αρχή, στις περιπτώσεις που η παρουσία του ασκούντος τη γονική μέριμνα: α) αντιβαίνει στο υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου ή β) είναι ανέφικτη, επειδή, αν και καταβλήθηκαν εύλογες προσπάθειες, είναι αδύνατη η επικοινωνία με αυτόν ή είναι άγνωστη η ταυτότητά του ή γ) μπορεί, βάσει αντικειμενικών και πραγματικών περιστατικών, να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία. Όταν ο ανήλικος δεν έχει ορίσει άλλον κατάλληλο ενήλικο ή όταν ο ενήλικος που έχει οριστεί από τον ανήλικο, δεν γίνεται αποδεκτός από την αρμόδια αρχή, η τελευταία, λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου, ορίζει άλλο πρόσωπο. Το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να είναι εκπρόσωπος αρχής ή φορέα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που αναλαμβάνει την επιμέλεια ή εν γένει την προάσπιση δικαιωμάτων των ανηλίκων.

3. Όταν εκλείψουν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην εφαρμογή των στοιχείων (α), (β) ή (γ) της παραγράφου 2, ο ανήλικος συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα αυτού, σε κάθε επόμενο στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

4. Η προδικασία διεξάγεται χωρίς την παρουσία του ασκούντος τη γονική μέριμνα του ανηλίκου ή άλλου κατάλληλου ενήλικου, κατά την παράγραφο 2, όταν η παρουσία των προσώπων αυτών:

- α) δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του ανηλίκου ή
- β) δυσχεραίνει την πρόοδο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 15

Διαδικασίες του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (άρθρο 17 Οδηγίας)

1. Όταν ο εκζητούμενος ανήλικος συλλαμβάνεται σε εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, του χορηγείται αμέσως έγγραφο με πληροφορίες για τα δικαιώματά του και οδηγείται χωρίς αναβολή στον εισαγγελέα εφετών. Ο εισαγγελέας εφετών, αφού βεβαιώσει την ταυτότητα του ανηλίκου, τον ενημερώνει: α) για την ύπαρξη και το περιεχόμενο του εντάλματος, β) για το δικαίωμα ενημέρωσης του ασκούντος τη γονική μέριμνα αυτού (άρθρο 4), γ) για το δικαίωμα ενημέρωσης άλλου ενήλικου, επιλογής του ανηλίκου, εφόσον γίνει αποδεκτός υπό αυτή την ιδιότητα από τον εισαγγελέα εφετών, υπό τις προϋποθέσεις των παρ. 2, 3 του άρθρου 5 του παρόντος, δ) για το δικαίωμα ενημέρωσης των προξενικών αρχών του κράτους του οποίου είναι υπήκοος, ε) για το δικαίωμα να συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα αυτού ή άλλου ενήλικου επιλογής του, κατά τα ανωτέρω (άρθρο 14), κατά τις διαδικασίες του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, στ) για το δικαίωμα να συγκατατεθεί στην προσαγωγή του στο κράτος έκδοσης του εντάλματος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 17 του ν. 3251/2004, ζ) για το δικαίωμα να προσφύγει στις υπηρεσίες νομικού παραστάτη (άρθρο 6) και διερμηνέα στο κράτος - μέλος εκτέλεσης και στο κράτος - μέλος έκδοσης, η) για το δικαίωμα σε ιατρική εξέταση (άρθρο 8) και ι) για το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής του ζωής (άρθρο 13). Για την ανωτέρω ενημέρωση και τις σχετικές δηλώσεις του εκζητουμένου συντάσσεται έκθεση σύμφωνα με τους όρους των άρθρων 148 έως 153 του ΚΠΔ.

2. Μετά τη σύλληψη του εκζητουμένου ανηλίκου και τη βεβαίωση της ταυτότητάς του, ο αρμόδιος εισαγγελέας εφετών αποφασίζει εάν είναι αναγκαίο να τεθεί υπό κράτηση, ώστε να αποφευχθεί η διαφυγή του ή να αφεθεί ελεύθερος με την επιβολή περιοριστικών όρων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα εδάφια (γ) και (δ) της παρ. 1 του άρθρου 283 ΚΠΔ. Ο

εισαγγελέας εφετών μπορεί να διατάξει την προσωρινή απόλυση του εκζητουμένου ανηλίκου και την επιβολή περιοριστικών όρων κατά τα ανωτέρω. Σε περίπτωση παραβίασης των περιοριστικών όρων που επιβλήθηκαν στον ανήλικο είναι δυνατή η αντικατάστασή τους με το μέτρο της περ. (ιβ) της παρ. 1 του άρθρου 122 του ΠΚ, ενώ σε περίπτωση που ανακύψει κίνδυνος φυγής του, οι περιοριστικοί όροι που του επιβλήθηκαν, μπορούν να αντικατασταθούν με κράτηση.

3. Σε περίπτωση που διατάχθηκε η κράτηση του εκζητουμένου ανηλίκου ή η επιβολή περιοριστικών όρων, το πρόσωπο αυτό δικαιούται εντός δύο (2) ημερών από την έκδοση της σχετικής διάταξης να προσφύγει στο συμβούλιο εφετών. Η προσφυγή κατατίθεται στη γραμματεία της εισαγγελίας εφετών και εισάγεται από τον εισαγγελέα στο συμβούλιο, το οποίο ορίζει δικάσιμο εντός πέντε (5) ημερών και αφού τον ακούσει αποφασίζει αμέσως αμετάκλητα.

4. Η δικαστική αρχή που αποφασίζει για την εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης αποφαινεται και για την κράτηση ή μη του εκζητουμένου ή την επιβολή περιοριστικών όρων.

5. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του ν. 3251/2004 και το άρθρο 11 του παρόντος.

Άρθρο 16

Δικαίωμα στη χορήγηση νομικής συνδρομής (άρθρο 18 Οδηγίας)

Ο ανήλικος ύποπτος ή κατηγορούμενος δικαιούται νομική βοήθεια σε ποινικές υποθέσεις σύμφωνα με τον ν. 3226/2004, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 3226/2004, για πράξεις, οι οποίες, όταν τελούνται από ενήλικο, προβλέπεται ποινή φυλάκισης, το κατώτατο όριο της οποίας είναι τουλάχιστον έξι (6) μηνών.

Άρθρο 17

Κατάρτιση (άρθρο 20 Οδηγίας)

1. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, το Υπουργείο Εσωτερικών, το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και την Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών, εξασφαλίζει την ειδική επιμόρφωση των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών, των γενικών και ειδικών ανακριτικών υπαλλήλων, των υπαλλήλων που εργάζονται στα Ειδικά Καταστήματα Κράτησης Νέων και στα Ιδρύματα Αγωγής, των επιμελητών ανηλίκων και των επιμελητών κοινωνικής αρωγής, που στελεχώνουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες, των παιδοψυχιάτρων, ψυχιάτρων, ψυχολόγων, που διορίζονται για τους σκοπούς του άρθρου 12 του παρόντος, των μελών των Επιστημονικών Ομάδων Εκτίμησης, των υπαλλήλων που εργάζονται σε υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης, καθώς και των δικηγόρων, σε θέματα σχετικά με τα δικαιώματα των ανηλίκων, τις κατάλληλες ανακριτικές τεχνικές, την παιδική ψυχολογία και την επικοινωνία σε γλώσσα προσαρμοσμένη στους ανηλίκους, σύμφωνα και με τις αρχές που περιέχονται στο παρόν μέρος.

2. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι ενισχύουν την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση των μελών τους σχετικά με τους τομείς επιμόρφωσης που περιέχονται στην προηγούμενη παράγραφο.

Άρθρο 18
Συλλογή στοιχείων
(άρθρο 21 Οδηγίας)

1. Μέχρι την 11^η Ιουνίου 2021 και ακολούθως, ανά τριετία, αποστέλλονται στην Επιτροπή τα διαθέσιμα δεδομένα που αποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο έχουν εφαρμοστεί τα δικαιώματα που προβλέπονται στο παρόν μέρος.

2. Όλες οι εμπλεκόμενες δημόσιες αρχές, περιλαμβανομένων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, των διωκτικών, εισαγγελικών και δικαστικών αρχών και υπηρεσιών, των Υπηρεσιών Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής πρόνοιας και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης, τηρούν πλήρη και ενημερωμένα στατιστικά στοιχεία της αρμοδιότητάς τους, σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που προβλέπονται στο παρόν μέρος.

3. Τα στατιστικά στοιχεία περιλαμβάνουν τουλάχιστον: α) τον αριθμό των ανηλίκων που είχαν πρόσβαση σε δικηγόρο, β) τον αριθμό των ατομικών αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν, γ) τον αριθμό των ιατρικών εξετάσεων που διενεργήθηκαν, δ) τον αριθμό των ανακρίσεων που καταγράφονται με οπτικοακουστικά μέσα, ε) τον αριθμό των ανηλίκων που στερούνται της ελευθερίας τους, στ) τον αριθμό των ανηλίκων που τους επιβλήθηκαν αναμορφωτικά μέτρα, ζ) τον αριθμό των ανηλίκων που τους επιβλήθηκαν θεραπευτικά μέτρα, η) τον αριθμό των ανηλίκων που άσκησαν μέσα ένδικης προστασίας.

4. Η Γενική Διεύθυνση Διοίκησης Δικαιοσύνης, Διεθνών Νομικών Σχέσεων και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης μεριμνούν επίσης για τη συλλογή, καταχώρηση και επεξεργασία των ως άνω στατιστικών στοιχείων, ζητώντας πληροφορίες από τις ανωτέρω αρχές.

5. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται η διαδικασία και οι τεχνικές λεπτομέρειες για τη συλλογή, ταξινόμηση και επεξεργασία των ανωτέρω στατιστικών στοιχείων.

Άρθρο 19
Έξοδα
(άρθρο 22 Οδηγίας)

Τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 7, 8 και 9 βαρύνουν το Δημόσιο, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας. Κατ' εξαίρεση, δεν βαρύνουν το Δημόσιο, τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 8, εφόσον αυτά καλύπτονται από ιατρική ασφάλιση.

Άρθρο 20
Καταργούμενες διατάξεις

Τα εδάφια (β), (γ) και (δ) της παραγράφου 2 του άρθρου 239 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καταργούνται.

II. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/1371, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουλίου 2017, σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης

Άρθρο 21

Εξομοίωση της ποινικής προστασίας της περιουσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την ποινική προστασία της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου

Οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 216 ΠΚ, της παρ. 5 του άρθρου 242 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 374 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 375 ΠΚ, της παρ. 2 του άρθρου 386 ΠΚ, της παρ. 3 του άρθρου 386Α ΠΚ και της παρ. 2 του άρθρου 390 ΠΚ εφαρμόζονται και όταν το προβλεπόμενο σ' αυτές ποινικό αδίκημα στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του νομικού προσώπου οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκαν με βάση τις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 21Α

Αντικείμενο και Ορισμοί

(άρθρα 1 και 2 παρ. 1 της Οδηγίας)

1. Το παρόν μέρος θεσπίζει ελάχιστους κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και κυρώσεων όσον αφορά την καταπολέμηση της απάτης και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας κατά των ποινικών αδικημάτων που θίγουν τα εν λόγω οικονομικά συμφέροντα, συμφώνως προς το κεκτημένο της Ένωσης σε αυτόν τον τομέα.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος μέρους ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) Ως «οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης» νοείται το σύνολο των εσόδων, δαπανών και στοιχείων ενεργητικού που καλύπτονται, αποκτώνται μέσω ή οφείλονται: i) στον προϋπολογισμό της Ένωσης, ii) στους προϋπολογισμούς των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης που έχουν ιδρυθεί δυνάμει των συνθηκών ή στους προϋπολογισμούς των οποίων αυτά ασκούν άμεσα ή έμμεσα την εποπτεία.

β) Ως «νομικό πρόσωπο» νοείται μια οντότητα διαθέτουσα νομική προσωπικότητα σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο, εξαιρουμένων των κρατών ή των δημόσιων φορέων κατά την άσκηση κρατικής εξουσίας και των δημόσιων διεθνών οργανισμών.

Άρθρο 22

Δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλου σχετική με τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(άρθρο 4 παρ. 2 και 4 καθώς και άρθρο 11 παρ. 2 εδ. α' της Οδηγίας)

1. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 235 ΠΚ, όταν οι εκεί αναφερόμενες υπηρεσιακές ενέργειες ή παραλείψεις ζημιώνουν ή μπορούν να ζημιώσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις όπου η πράξη της δωροληψίας τελείται (α) από οποιοδήποτε υπάλληλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια της παρ. 5 του ίδιου άρθρου, ανεξαρτήτως του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του το οικείο όργανο ή ο οικείος οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ή (β) από οποιοδήποτε πρόσωπο που ασκεί δημόσιο λειτουργήμα ή υπηρεσία για άλλο κράτος.

2. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 236 ΠΚ, όταν οι εκεί αναφερόμενες υπηρεσιακές ενέργειες ή παραλείψεις ζημιώνουν ή μπορούν να ζημιώσουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις όπου η πράξη της δωροδοκίας τελείται προς οποιοδήποτε υπάλληλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια της παρ. 4 του ίδιου άρθρου, ανεξαρτήτως του κράτους στο οποίο έχει την έδρα του το οικείο όργανο ή ο οικείος οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 23

Διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον ΦΠΑ

(άρθρο 3 παρ. 2 στοιχ. δ΄ και άρθρο 7 της Οδηγίας)

Όποιος κατά την εκτέλεση οργανωμένου σχεδίου που περιλαμβάνει πράξεις τελούμενες στην επικράτεια δύο τουλάχιστον κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιφέρει απώλεια πόρων ΦΠΑ που υπερβαίνει συνολικά τα δέκα εκατομμύρια (10.000.000) ευρώ (α) χρησιμοποιώντας ή υποβάλλοντας ψευδείς, ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις ΦΠΑ ή αποσιωπώντας πληροφορίες συνδεδεμένες με τον ΦΠΑ κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης ανακοίνωσής τους ή (β) υποβάλλοντας δηλώσεις με σκοπό τη δόλια συγκάλυψη της μη απόδοσης ΦΠΑ ή την παράνομη θεμελίωση δικαιώματος επιστροφής ΦΠΑ, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή χιλίων (1000) ημερησίων μονάδων.

Άρθρο 24

Επικουρικές διατάξεις για την ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(άρθρο 3 παρ. 2 στοιχ. α΄, β΄ και γ΄, άρθρο 4 παρ. 3 και άρθρο 7 της Οδηγίας)

1. Όποιος χρησιμοποιεί ή υποβάλλει ψευδείς, ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις ή έγγραφα ή αποσιωπά πληροφορίες κατά παράβαση ειδικής νομικής υποχρέωσης ανακοίνωσής τους και, με τον τρόπο αυτό, λαμβάνει ή παρακρατεί παρανόμως επιχορηγήσεις ή όμοιας φύσης οικονομικές παροχές που δεν συνδέονται άμεσα με ισάξιες αντιπαροχές και προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τους προϋπολογισμούς των κάθε είδους οργάνων και οργανισμών της, ανεξαρτήτως του εκάστοτε φορέα διαχείρισης, τιμωρείται με φυλάκιση, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με βάση τα άρθρα 386, 386Α ή 386Β ΠΚ. Με την ίδια ποινή και την ίδια επιφύλαξη τιμωρείται και όποιος εν γνώσει χρησιμοποιεί νόμιμα ληφθείσες παροχές υπό την παραπάνω έννοια, οι οποίες υπάγονται με βάση τον νόμο ή τη σύμβαση χορήγησής τους σε συγκεκριμένους περιορισμούς, κατά παράβαση αυτών των περιορισμών.

2. Όποιος, με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποβάλλει ψευδείς, ανακριβείς ή

ελλιπείς δηλώσεις ή παρασιωπά πληροφορίες κατά παράβαση ειδικής νομικής υποχρέωσης ανακοίνωσής τους και, με τον τρόπο αυτό, λαμβάνει ή παρακρατεί παρανόμως παροχές που συνδέονται με αντιπαροχές αγαθών και υπηρεσιών και προέρχονται από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τους προϋπολογισμούς των κάθε είδους οργάνων και οργανισμών της, ανεξαρτήτως του εκάστοτε φορέα διαχείρισης, τιμωρείται με φυλάκιση, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με βάση τα άρθρα 386 ή 386Α ΠΚ. Με την ίδια ποινή και την ίδια επιφύλαξη τιμωρείται και όποιος με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιεί εν γνώσει νόμιμα ληφθείσες παροχές υπό την παραπάνω έννοια, οι οποίες υπάγονται με βάση τον νόμο ή τη σύμβαση χορήγησής τους σε συγκεκριμένους περιορισμούς, κατά παράβαση αυτών των περιορισμών, προκαλώντας, με τον τρόπο αυτό, ζημία στα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Όποιος υποβάλλει ψευδείς, ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις ή παρασιωπά πληροφορίες κατά παράβαση ειδικής νομικής υποχρέωσης ανακοίνωσής τους ή χρησιμοποιεί εν γνώσει κατά παράβαση των προβλεπόμενων γι' αυτό ειδικών περιορισμών ένα νόμιμα χορηγηθέν οικονομικό πλεονέκτημα και, με τον τρόπο αυτό, μειώνει παρανόμως έσοδα του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των προϋπολογισμών των κάθε είδους οργάνων και οργανισμών της, ανεξαρτήτως του εκάστοτε φορέα διαχείρισης, πλην των εσόδων που προέρχονται από τον ΦΠΑ ή εισπράττονται από τα Τελωνεία, τιμωρείται με φυλάκιση, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με βάση τα άρθρα 386 ή 386Α ΠΚ.

4. Όποιος, στο πλαίσιο της εμπιστευμένης σε αυτόν διαχείρισης πόρων και περιουσιακών στοιχείων του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των προϋπολογισμών των κάθε είδους οργάνων και οργανισμών της διαχειρίζεται τους οικείους πόρους κατά παράβαση των κανόνων επιμελούς διαχείρισης ή ιδιοποιείται παράνομα ή χρησιμοποιεί κατ' απόκλιση από τον νόμιμα καθορισμένο σκοπό τους τα οικεία περιουσιακά στοιχεία, ζημιώνοντας με αυτόν τον τρόπο τα οικονομικά συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τιμωρείται με φυλάκιση, εκτός αν η πράξη τιμωρείται βαρύτερα με βάση τα άρθρα 375 ή 390 ΠΚ.

Άρθρο 25

Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας)

Τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος μέρους, καθώς και τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Β, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 του ΠΚ και 155 επ. του ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» (Α' 265), όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, συνιστούν βασικά αδικήματα κατά την έννοια του άρθρου 4 του Ν. 4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις» (Α' 139)».

Άρθρο 26

Γενικές διατάξεις (άρθρο 11 παρ. 4 της Οδηγίας)

1. Τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος μέρους, καθώς και τα αδικήματα των άρθρων 375, 386, 386Α, 386Β και 390 του ΠΚ, όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, διώκονται αυτεπάγγελα.

2. Η δικαιοδοσία των ελληνικών ποινικών δικαστηρίων για τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος μέρους, καθώς και για τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 237Β, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 του ΠΚ, 155 επ. του Ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» και 39 του ν. 4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις» (Α' 139), όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων, καθιερύεται στις περιπτώσεις που τελούνται στην αλλοδαπή από ημεδαπό, ακόμα και αν η πράξη δεν είναι αξιόποινη, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της, κατά τους νόμους της χώρας στην οποία τελέσθηκε ή δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 6 παρ. 3 ΠΚ.

Άρθρο 27

Υποβολή στατιστικών αναφορών (άρθρο 18 παρ. 2 της Οδηγίας)

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης υποβάλλει ετησίως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στατιστικές αναφορές για τα αδικήματα των άρθρων 23 και 24 του παρόντος μέρους καθώς και για τα αδικήματα των άρθρων 159, 159Α, 235, 236, 237, 375, 386, 386Α, 386Β, 390 του ΠΚ, 155 επ. του ν. 2960/2001 «Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας» και 39 του ν. 4557/2018 «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2015/849/ΕΕ) και άλλες διατάξεις, (Α' 139)», όταν αυτά στρέφονται κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή συνδέονται με την προσβολή αυτών των συμφερόντων. Ειδικότερα, υποβάλλει αναφορές για α) τον αριθμό σχετικών δικογραφιών που αρχειοθετήθηκαν, καθώς και τον αριθμό σχετικών ποινικών διώξεων που ασκήθηκαν, έπαυσαν, κηρύχθηκαν απαράδεκτες, κατέληξαν σε αθώωση, οδήγησαν σε καταδίκη ή βρίσκονται σε εξέλιξη και β) τα ποσά που ανακτήθηκαν κατόπιν ποινικών διώξεων και την εκτιμώμενη ζημία. Με υπουργική απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζονται λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 28

Κατάργηση του ν. 2803/2000 (Α' 48) (άρθρο 16 της Οδηγίας)

Ο ν. 2803/2000 «Κύρωση της Σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των συναφών με αυτήν Πρωτοκόλλων» (Α' 48) καταργείται. Όπου σε διατάξεις του ισχύοντος δικαίου γίνεται αναφορά στις διατάξεις του ανωτέρω νόμου και στα αδικήματα που αυτός τυποποιεί, νοούνται αναλόγως οι

διατάξεις του παρόντος μέρους καθώς και οι κατά περίπτωση αντίστοιχα εφαρμοστέες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα.

III. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2017/541 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 15ης Μαρτίου 2017 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου και για την τροποποίηση της απόφασης 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 29 Αντικείμενο (άρθρο 1 Οδηγίας)

Το παρόν μέρος του νόμου θεσπίζει κανόνες σχετικά με τον ορισμό των ποινικών αδικημάτων και των ποινών, στον τομέα των τρομοκρατικών εγκλημάτων, των εγκλημάτων που σχετίζονται με τρομοκρατική ομάδα και όσων σχετίζονται με τρομοκρατικές δραστηριότητες, καθώς και μέτρα προστασίας, στήριξης και αρωγής των θυμάτων της τρομοκρατίας.

Άρθρο 30 Ορισμοί (άρθρο 2 και 22 παρ.1 Οδηγίας)

Για τους σκοπούς του παρόντος μέρους, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. Ως «τρομοκρατικό έγκλημα» καλείται οποιοδήποτε έγκλημα προβλέπεται ως τέτοιο στο παρόν μέρος.
2. Ως “δομημένη ομάδα” καλείται ομάδα που δεν συγκροτήθηκε περιστασιακά για την άμεση διάπραξη εγκλήματος και η οποία δεν απαιτείται να έχει τυπικά καθορισμένους ρόλους για τα μέλη της ή συνέχεια στη δράση των μελών της ή αναπτυγμένη δομή.
3. Ως “τρομοκρατική ομάδα”, καλείται δομημένη ομάδα με περισσότερα από δύο (2) πρόσωπα, που συγκροτείται για αόριστη χρονική περίοδο και ενεργεί συντονισμένα, με σκοπό τη διάπραξη τρομοκρατικών εγκλημάτων.
4. Ως “θύμα τρομοκρατίας” καλείται: (α) φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα, ή (β) μέλος της οικογένειας προσώπου ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από τρομοκρατικό έγκλημα, το οποίο έχει υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου.
5. Ως “κεφάλαια”, καλούνται περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, υλικά ή άυλα, κινητά ή ακίνητα, ασχέτως του τρόπου απόκτησής τους, καθώς και νομικά έγγραφα ή πράξεις σε οποιαδήποτε μορφή, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρονικής ή ψηφιακής, που αποδεικνύουν δικαίωμα ή συμφέρον στα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία, στα οποία

περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τραπεζικές πιστώσεις, ταξιδιωτικές επιταγές, τραπεζικές επιταγές, εντολές πληρωμών, μετοχές, κινητές αξίες, ομόλογα, συναλλαγματικές και πιστωτικές επιστολές.

6. Ως “νομικό πρόσωπο” καλείται οντότητα που έχει νομική προσωπικότητα σύμφωνα με την εφαρμοστέα νομοθεσία, εξαιρουμένων των κρατών ή των οργανισμών δημόσιου δικαίου που ασκούν κρατική εξουσία και των διεθνών οργανισμών δημόσιου δικαίου.

7. Ως “«κράτος μέλος” καλείται κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Ως “ τρίτη χώρα”, καλείται κράτος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

9. Ως “Eurojust” καλείται ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκε και λειτουργεί δυνάμει των διατάξεων της πράξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου».

Άρθρο 31 **Πεδίο εφαρμογής** **(άρθρο 19 της Οδηγίας)**

1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 έως 9 ΠΚ, τα ελληνικά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία να επιλαμβάνονται και να εκδικάζουν κάθε αδίκημα που προβλέπεται στο παρόν μέρος, όταν: (α) Το τρομοκρατικό έγκλημα τελείται προς όφελος νομικού προσώπου που είναι εγκατεστημένο στο έδαφος της Ελλάδας, (β) το τρομοκρατικό έγκλημα στρέφεται κατά των θεσμών ή του πληθυσμού της Ελλάδας ή κατά θεσμικών και λοιπών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα, (γ) ο δράστης του τρομοκρατικού εγκλήματος είναι πολίτης ή κάτοικος της Ελλάδας.

2. Σε περίπτωση που, εκτός από τη Ελλάδα, δικαιοδοσία για την άσκηση ποινικής δίωξης βάσει των ίδιων πραγματικών περιστατικών αδικήματος που διαπράττεται με βάση τις διατάξεις του παρόντος νόμου έχει και άλλο κράτος μέλος, οι αρμόδιες δικωκτικές αρχές της Ελλάδος συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές του άλλου κράτους μέλους, προκειμένου να αποφασιστεί ποιο κράτος μέλος θα ασκήσει τη δίωξη, με σκοπό, εφόσον είναι δυνατό, να συγκεντρωθούν οι διαδικασίες σε ένα κράτος μέλος. Προς τούτο, οι αρμόδιες δικαστικές αρχές μπορούν να συνεργάζονται με τη Eurojust, για να διευκολύνει τη συνεργασία με αυτές του άλλου κράτους μέλους και το συντονισμό των ενεργειών τους.

3. Για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας κατά την προηγούμενη παράγραφο λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία: α) ο τόπος διάπραξης του αδικήματος, β) η υπηκοότητα ή η κατοικία του δράστη, γ) η καταγωγή των θυμάτων και δ) ο τόπος που εντοπίστηκε ο δράστης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II **ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ**

Άρθρο 32 **Οργάνωση ή με άλλο τρόπο διευκόλυνση ταξιδιών με σκοπό την τρομοκρατία** **(άρθρο 10 της Οδηγίας)**

Με κάθειρξη έως δέκα έτη τιμωρείται, όποιος εν γνώσει του και με οποιονδήποτε τρόπο, οργανώνει ταξίδι ή διευκολύνει άλλον να ταξιδέψει με σκοπό την διάπραξη των αδικημάτων που περιγράφονται στο άρθρο 187Α ΠΚ και με επίγνωση του γεγονότος ότι η συνδρομή που παρέχεται είναι για τον σκοπό αυτό.

Άρθρο 33

Κλοπή που σχετίζεται με τρομοκρατική δραστηριότητα (άρθρο 12α της Οδηγίας)

Όποιος διαπράττει το αδίκημα του άρθρου 374 ΠΚ με σκοπό την τέλεση ενός από τα αδικήματα των άρθρων 187Α και 187Β ΠΚ, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

Άρθρο 34

Εκβίαση που σχετίζεται με τρομοκρατική δραστηριότητα (άρθρο 12 περ. β' Οδηγίας)

Όποιος διαπράττει το αδίκημα του άρθρου 385 ΠΚ, με σκοπό την τέλεση ενός από τα αδικήματα των άρθρων 187Α και 187Β ΠΚ, τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή.

Άρθρο 35

Πλαστογραφία που σχετίζεται με τρομοκρατική δραστηριότητα (άρθρο 12 περ. γ' Οδηγίας)

Όποιος διαπράττει το αδίκημα του άρθρου 216 ΠΚ με σκοπό την τέλεση ενός από τα αδικήματα των άρθρων 187Α και 187Β ΠΚ, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

Άρθρο 36

Ευθύνη νομικού προσώπου (άρθρο 17 και 18 Οδηγίας)

1. Ανεξαρτήτως της ποινικής ευθύνης οποιουδήποτε φυσικού προσώπου, που διαπράττει τρομοκρατικό έγκλημα δυνάμει του παρόντος μέρους, νομικό πρόσωπο υπέχει ίδια ευθύνη για οποιοδήποτε αδίκημα που προβλέπεται στο παρόν μέρος και στις διατάξεις των άρθρων 187Α και 187Β του ΠΚ, το οποίο διαπράττεται για λογαριασμό του νομικού προσώπου από οποιοδήποτε πρόσωπο που ενεργεί είτε ατομικά είτε ως μέλος οργάνου του νομικού αυτού προσώπου και που ασκεί εντός του νομικού προσώπου διευθυντική εξουσία, η οποία στηρίζεται, είτε σε εξουσία αντιπροσώπευσης είτε σε εξουσία λήψεως αποφάσεων για λογαριασμό του νομικού προσώπου, είτε σε εξουσία ασκήσεως ελέγχου εντός του νομικού προσώπου.
2. Νομικό Πρόσωπο υπέχει ίδια ευθύνη, σε περίπτωση που η έλλειψη εποπτείας ή ελέγχου εκ μέρους του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 προσώπου καθιστά δυνατή τη διάπραξη οποιουδήποτε τρομοκρατικού εγκλήματος που προβλέπεται στο παρόν μέρος, για λογαριασμό του νομικού προσώπου, από πρόσωπο ιεραρχικά υπαγόμενο σε αυτό.

3. Στις περιπτώσεις των διατάξεων των παραγράφων (1) και (2), επιβάλλονται στο νομικό πρόσωπο με κοινή απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και του Υπουργού Προστασίας του Πολίτη, σωρευτικά ή διαζευκτικά, οι ακόλουθες κυρώσεις:

ι) διοικητικό πρόστιμο από εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ μέχρι πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ,

ιι) οριστική ή προσωρινή για χρονικό διάστημα από ένα μήνα έως δύο έτη, ανάκληση ή αναστολή της άδειας λειτουργίας ή απαγόρευση άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας,

iii) απαγόρευση άσκησης ορισμένων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων ή εγκατάστασης υποκαταστημάτων ή αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου, για το ίδιο χρονικό διάστημα,

iv) οριστικός ή προσωρινός για το ίδιο χρονικό διάστημα αποκλεισμός από δημόσιες παροχές, ενισχύσεις, επιδοτήσεις, αναθέσεις έργων και υπηρεσιών, προμήθειες, διαφημίσεις και διαγωνισμούς του Δημοσίου ή των νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα.

4. Για τη σωρευτική ή διαζευκτική επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους και για την επιμέτρηση των κυρώσεων αυτών λαμβάνονται υπόψη ιδίως η βαρύτητα της παράβασης, ο βαθμός της υπαιτιότητας, η οικονομική επιφάνεια του νομικού προσώπου και η τυχόν υποτροπή του.

5. Η εφαρμογή των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων είναι ανεξάρτητη από την αστική, πειθαρχική ή ποινική ευθύνη των αναφερόμενων σε αυτές φυσικών προσώπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ 2005/671/ΔΕΥ
(άρθρο 22 της Οδηγίας)

Άρθρο 37

Πρόσβαση σε πληροφορίες, σχετικές με τρομοκρατικά εγκλήματα
(Απόφαση 2005/671/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 20^{ης} Σεπτεμβρίου 2005)

1. Η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία εδρεύει στην Αττική και η τοπική της αρμοδιότητα εκτείνεται σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια, προς εκπλήρωση της αποστολής της, όπως αυτή προσδιορίζεται στις διατάξεις του άρθρου 29 του ΠΔ 178/2014 (Α' 281), ορίζεται, ως εξειδικευμένη υπηρεσία, η οποία έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες, που αφορούν και απορρέουν από τις ποινικές έρευνες που διεξάγουν όλες οι προανακριτικές αρχές της ελληνικής επικράτειας, για τρομοκρατικά εγκλήματα, για τις οποίες ενημερώνεται και τις οποίες συγκεντρώνει.

2. Ο εισαγγελέας, ο οποίος ορίζεται, εκάστοτε, ως επόπτης του έργου της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, στη δίωξη του οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας (άρθρο 14 του ν. 3387/2005 –Α' 224/, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 109§1δ' του ν. 4055/2012 –Α' 51) και ως Πρόεδρος του Συμβουλίου Συντονισμού, Ανάλυσης και Ερευνών, για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 2265/1994 –Α' 209, όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 12 του ν. 3424/2005 –Α' 305 και 54§1 του ν. 4249/2014 –Α' 73), ορίζεται, ως εθνικός

ανταποκριτής Eurojust, για θέματα τρομοκρατίας, ο οποίος έχει πρόσβαση σε όλες τις πληροφορίες, που αφορούν ποινικές διώξεις και καταδίκες, από κάθε εισαγγελική και δικαστική αρχή της ελληνικής επικράτειας, για τρομοκρατικά εγκλήματα για τις οποίες ενημερώνεται και τις οποίες συγκεντρώνει.

Άρθρο 38

Συγκέντρωση και διαβίβαση πληροφοριών, σχετικών με τρομοκρατικά εγκλήματα, που θίγουν ή ενδέχεται να θίξουν δύο ή περισσότερα κράτη – μέλη στη Ευροπολ και Eurojust

1. Αν οι κατά το άρθρο 37 παρ. 1 και 2 πληροφορίες αφορούν ποινικές έρευνες επί τρομοκρατικών εγκλημάτων, τα οποία θίγουν ή μπορούν να θίξουν δύο ή περισσότερα κράτη – μέλη, η Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, διαβιβάζει στη Ευροπολ, προς εξέταση, όσες εκ των πληροφοριών αυτών αφορούν, α) δεδομένα, τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό του φυσικού ή νομικού προσώπου, της ομάδας ή της οντότητας, β) πράξεις, που αποτελούν το αντικείμενο έρευνας και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτές διαπράχθηκαν, γ) το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα, δ) σχέσεις με άλλες συναφείς υποθέσεις, ε) τη χρήση τεχνολογιών επικοινωνίας, και στ) την απειλή, την οποία αντιπροσωπεύει η ενδεχόμενη κατοχή όπλων μαζικής καταστροφής.
2. Αν οι κατά το άρθρο 37 παρ. 1 και 2 πληροφορίες αφορούν ποινικές έρευνες, δίωξεις ή καταδίκες για εγκλήματα τρομοκρατίας, τα οποία θίγουν ή μπορούν να θίξουν δύο ή περισσότερα κράτη – μέλη, ο εισαγγελέας που αναφέρεται στο άρθρο 37 παρ. 2, διαβιβάζει στη Eurojust, προς εκτέλεση των καθηκόντων της, όσες εκ των πληροφοριών αυτών αφορούν, α) δεδομένα, τα οποία επιτρέπουν τον προσδιορισμό του φυσικού ή νομικού προσώπου, της ομάδας ή οντότητας, που αποτελεί αντικείμενο ποινικής έρευνας ή δίωξης, β) το συγκεκριμένο ποινικό αδίκημα και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτό διαπράχθηκε, γ) πληροφορίες, σχετικά με τελικές καταδίκες, για εγκλήματα τρομοκρατίας και τις ειδικές περιστάσεις, υπό τις οποίες αυτά διαπράχθηκαν, δ) σχέσεις με άλλες συναφείς υποθέσεις, ε) αιτήσεις αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών παραγγελιών, από ή προς άλλο κράτος – μέλος, καθώς και τις απαντήσεις τους.
3. Ως «ομάδα ή οντότητα» κατά την έννοια των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου, νοούνται οι ενώσεις προσώπων που προβλέπονται στις διατάξεις του άρθρου 30 του παρόντος μέρους, καθώς και οι «ομάδες και οντότητες» οι οποίες περιλαμβάνονται στον κατάλογο που προσαρτάται στην κοινή θέση 2001/931/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου της 27-12-2001 (ΕΕ L 344 της 28-12-2001, σ. 93), όπως η τελευταία τροποποιήθηκε, από την κοινή θέση 2005/220/ΚΕΠΠΑ (ΕΕ L 69 της 16-3-2005, σ. 59). Ως «τρομοκρατική ομάδα», νοείται η δομημένη ομάδα, με περισσότερα από δύο πρόσωπα, η οποία συγκροτείται για μακροχρόνια περίοδο και ενεργεί, συντονισμένα, με σκοπό την τέλεση τρομοκρατικών εγκλημάτων. Ως «δομημένη ομάδα», νοείται η ομάδα, που δεν συγκροτήθηκε περιστασιακά, για την άμεση τέλεση εγκλήματος και που δεν χρειάζεται να έχει τυπικά καθορισμένους ρόλους, για τα μέλη της, συνέχεια της δράσης των μελών της ή αναπτυγμένη δομή.

Άρθρο 39

Φορείς και αίτια συγκέντρωσης και διαβίβασης πληροφοριών σχετικών με εγκλήματα τρομοκρατίας

1. Οι κατά το άρθρο 37 παρ. 1 και 2 του παρόντος μέρους πληροφορίες, που συλλέγονται, είτε από τη Διεύθυνση Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας (Δ.Α.Ε.Ε.Β.) του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, είτε από τον εισαγγελέα που εκτελεί καθήκοντα εθνικού ανταποκριτή Eurojust, για θέματα τρομοκρατίας, στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών, επί τρομοκρατικών εγκλημάτων, στην περίπτωση που αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση ή δίωξη των τρομοκρατικών εγκλημάτων, σε άλλο κράτος μέλος, τίθενται, το συντομότερο δυνατό, στη διάθεση των αρμόδιων αρχών του εν λόγω κράτους μέλους, είτε, κατόπιν σχετικής αιτήσεως των τελευταίων, είτε αυθόρμητα.
2. Η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου δεν εφαρμόζεται, όταν κρίνεται, ότι η ανταλλαγή πληροφοριών θα θέσει σε κίνδυνο τρέχουσες έρευνες ή την ασφάλεια ενός φυσικού προσώπου ή ότι είναι αντίθετη με ουσιώδη συμφέροντα της ασφάλειας του ελληνικού κράτους.
3. Οι κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου πληροφορίες, που λαμβάνονται, από τις αρμόδιες ελληνικές αρχές, καταχωρούνται και αξιολογούνται άμεσα, από αυτές, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΣΤΗΡΙΞΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο 40

Στήριξη και προστασία των θυμάτων της τρομοκρατίας (άρθρα 24, 25 και 26 της Οδηγίας)

1. Σε κάθε θύμα τρομοκρατικού εγκλήματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 54 έως 71 του ν. 4478/2017, παρέχεται κατάλληλη ιατρική περίθαλψη αμέσως μετά την τρομοκρατική επίθεση και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο, σύμφωνα με το εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης.
2. Σε κάθε θύμα τρομοκρατικού εγκλήματος, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 54 έως 71 του ν. 4478/2017, παρέχονται υπηρεσίες στήριξης, σύμφωνα με το εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, οι οποίες ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες των θυμάτων της τρομοκρατίας, και οι υπηρεσίες αυτές διατίθενται σε κάθε θύμα αμέσως μετά τη διάπραξη του τρομοκρατικού εγκλήματος και για όσο διάστημα είναι απαραίτητο. Νοείται ότι, για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ο όρος «θύμα της τρομοκρατίας» περιλαμβάνει και μέλος της οικογένειας επιζώντος θύματος της τρομοκρατίας.
3. Οι υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων αδικημάτων τρομοκρατίας σύμφωνα με την παράγραφο 2 και με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 54 έως 71 του ν.4478/2017, παρέχουν συνδρομή και στήριξη στα θύματα της τρομοκρατίας ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες τους. Περιλαμβάνουν, ιδίως, :
  - (α) συναισθηματική και ψυχολογική στήριξη, όπως μετατραυματική υποστήριξη και συμβουλευτική,
  - (β) παροχή συμβουλών και πληροφοριών σχετικά με οποιοδήποτε συναφές νομικό, πρακτικό ή οικονομικό θέμα, μεταξύ άλλων για τη διευκόλυνση της άσκησης του δικαιώματος ενημέρωσης των θυμάτων της τρομοκρατίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 40 και

(γ) συνδρομή κατά την άσκηση αγωγών, όσον αφορά την αποζημίωση θυμάτων αδικημάτων τρομοκρατίας.

4. Οι υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων τρομοκρατίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 54 έως 71 του ν.4478/2017, είναι εμπιστευτικές, παρέχονται δωρεάν και είναι εύκολα προσβάσιμες από όλα τα θύματα της τρομοκρατίας.

IV. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ενσωμάτωση Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2016 σχετικά με τη δικαστική αρωγή για υπόπτους και κατηγορούμενους στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και για καταζητούμενους σε διαδικασίες εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Άρθρο 41

Τροποποίηση του άρθρου 1 του ν. 3226/2004 (Α΄ 24) (άρθρο 1 της Οδηγίας)

Στο άρθρο 1 του ν. 3226/2004 (Α΄ 24), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει:

α) Η παράγραφος 2 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Ως πολίτες χαμηλού εισοδήματος για την παροχή νομικής βοήθειας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις θεωρούνται εκείνοι, των οποίων το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα δύο τρίτα των κατώτατων ετήσιων ατομικών αποδοχών, που προβλέπει η κείμενη νομοθεσία. Σε περίπτωση ενδοοικογενειακής διαφοράς ή διένεξης, δεν λαμβάνεται υπόψη το εισόδημα εκείνου με τον οποίο υπάρχει η διαφορά ή η διένεξη.».

β) Η παράγραφος 3 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Δικαιούχοι νομικής βοήθειας ως προς τις τυχόν ποινικές και αστικές αξιώσεις τους είναι και τα θύματα των εγκληματικών πράξεων που προβλέπονται στα άρθρα 187Α, 187Β, 323Α, 324, 339, 342, 348 παρ.2 εδάφιο α΄, 348Α, 351Α του Ποινικού Κώδικα και στα άρθρα 29 παράγραφοι 5 και 6 και 30 του ν. 4251/2014, καθώς και τα ανήλικα θύματα των πράξεων που προβλέπονται στα άρθρα 336, 338, 343, 345, 348, 348Β, 348Γ και 349 του Ποινικού Κώδικα. Στις περιπτώσεις αυτές, το εκάστοτε αρμόδιο όργανο, κατά τις διατάξεις του παρόντος, για παροχή νομικής βοήθειας μπορεί, αν κριθεί αναγκαίο, να διορίσει συνήγορο αυτεπαγγέλτως από τις καταστάσεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 3 του παρόντος νόμου.».

γ) Προστίθεται παράγραφος 4 που έχει ως εξής:

«4. Ειδικά σε ό,τι αφορά την παροχή νομικής βοήθειας σε υπόπτους, κατηγορούμενους ή εκζητούμενους καθώς και σε παρισταμένους προς υποστήριξη της κατηγορίας ισχύουν τα οριζόμενα στο άρθρο 6 του παρόντος νόμου.».

Άρθρο 42
Τροποποίηση του άρθρου 2 του ν. 3226/2004
(άρθρα 1 και 2 της Οδηγίας)

Στο άρθρο 2 του ν. 3226/2004, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει:

α) Το εδάφιο α' της παραγράφου 3 αντικαθίσταται ως εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 6 του παρόντος νόμου, η αίτηση και τα δικαιολογητικά υποβάλλονται δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από τη δίκη ή την πράξη για την οποία ζητείται η παροχή νομικής βοήθειας.».

β) Προστίθεται παράγραφος 6, που έχει ως εξής:

«6. Στις περιπτώσεις των άρθρων 99 παρ. 3, 200 παρ. 1 εδ. β', 340 παρ. 1 και 2, 376 και 423 Κ.Π.Δ. ή άλλων ειδικών διατάξεων που προβλέπουν αυτεπάγγελο διορισμό συνηγόρου, η νομική βοήθεια χορηγείται αποκλειστικά με βάση όσα ορίζουν οι οικείες διατάξεις, χωρίς τήρηση της διαδικασίας του παρόντος άρθρου.».

Άρθρο 43
Αντικατάσταση του άρθρου 3 του ν. 3226/2004
(άρθρο 7 παρ. 1-3 της Οδηγίας)

Το άρθρο 3 του ν. 3226/2004, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 3
Διορισμός δικηγόρου ή συνηγόρου νομικής βοήθειας

1. Σε περίπτωση διορισμού δικηγόρου ή συνηγόρου νομικής βοήθειας, η επιλογή γίνεται βάσει αντίστοιχης καταστάσεως που καταρτίζει ο οικείος Δικηγορικός Σύλλογος, κατ' αλφαβητική σειρά. Το ποσό της αμοιβής προκύπτει από ειδικό γραμμάτιο, το οποίο εκδίδεται κάθε φορά από τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Δικηγόρων. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου, η ετήσια αμοιβή δεν μπορεί να υπερβαίνει τις δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ. Σε περίπτωση υπερβάσεως του ανωτάτου ποσού αμοιβής, το επιπλέον ποσό δεν καταβάλλεται στον δικηγόρο, εκτός εάν πρόκειται για υπόλοιπο προηγούμενης παράστασής του ή για πολυήμερη δικαστική διαδικασία. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης το ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται. Ο υπολογισμός της συνολικής ετήσιας αμοιβής γίνεται για το διάστημα από 16 Σεπτεμβρίου έως και τις 15 Σεπτεμβρίου του επομένου έτους.

2. Για υποθέσεις αστικού και εμπορικού χαρακτήρα, κάθε Δικηγορικός Σύλλογος συντάσσει μηνιαία κατάσταση των δικηγόρων νομικής βοήθειας του επόμενου μήνα και την αποστέλλει στο οικείο Δικαστήριο. Κάθε δικηγόρος μπορεί να οριστεί για μία μόνον υπόθεση. Ως μία υπόθεση θεωρείται και η συνεκδίκαση περισσότερων υποθέσεων του ίδιου προσώπου ή περισσότερων προσώπων λόγω ομοδικίας, συναιτιότητας ή συνάφειας. Σε περίπτωση

παράλειψης αποστολής της μηνιαίας κατάστασης, η επιλογή γίνεται από τους δικηγόρους του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου. Κατ' εξαίρεση, εάν ζητηθεί, μπορεί να οριστεί ως δικηγόρος νομικής βοήθειας ο δικηγόρος που χειρίστηκε την ίδια υπόθεση, στο πλαίσιο του συστήματος νομικής βοήθειας, σε προηγούμενο στάδιο.

3. Για τις ποινικές υποθέσεις, δικαιούνται εγγραφής στην κατάσταση συνηγόρων νομικής βοήθειας οι δικηγόροι που έχουν τουλάχιστον δέκα (10) παραστάσεις ως συνήγοροι υπεράσπισης ή παράστασης για την υποστήριξη της κατηγορίας. Προκειμένου για άσκηση αίτησης αναίρεσης ή για παράσταση κατά τη συζήτηση αυτής απαιτείται να συντρέχει στο πρόσωπο του συνηγόρου και η προϋπόθεση του δικαιώματος παράστασης ενώπιον του Αρείου Πάγου. Ο δικαιούμενος εγγραφής δηλώνει με την αίτηση συμμετοχής του αν επιθυμεί να οριστεί ως συνήγορος νομικής βοήθειας στην προανάκριση του άρθρου 245 παράγραφος 2 Κ.Π.Δ. και σε επείγουσες ανακριτικές πράξεις. Κάθε Δικηγορικός Σύλλογος, του οποίου τα μέλη υπερβαίνουν τους πενήντα (50), συντάσσει μηνιαία κατάσταση των συνηγόρων νομικής βοήθειας του επόμενου μήνα ξεχωριστά για υποθέσεις στις παραπάνω διαδικασίες και για υποθέσεις στο Πρωτοδικείο, στο Εφετείο και στον Άρειο Πάγο, με επισημείωση των συνηγόρων που δικαιούνται παράστασης στον Άρειο Πάγο. Οι δύο ανωτέρω καταστάσεις αναρτώνται ανά μήνα στην ιστοσελίδα της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας και στην ιστοσελίδα του κάθε Δικηγορικού Συλλόγου. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, τα μέλη των οποίων είναι λιγότερα των πενήντα (50), συντάσσουν μία μηνιαία κατάσταση των συνηγόρων νομικής βοήθειας του επόμενου μήνα, χωρίς τις ανωτέρω κατηγοριοποιήσεις, την οποία αναρτούν κατά τα ως άνω. Για τους παραπάνω Δικηγορικούς Συλλόγους, εφόσον δεν υφίσταται επαρκής αριθμός συνηγόρων, δικαιούνται εγγραφής στην κατάσταση και δικηγόροι που δεν πληρούν την προϋπόθεση του εδαφίου α' της παρούσας παραγράφου. Κάθε δικηγόρος μπορεί να οριστεί ως συνήγορος για μία μόνον υπόθεση του δικαιούμενου νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις. Σε περίπτωση παράλειψης ανάρτησης των ανωτέρω καταστάσεων, η επιλογή γίνεται από τις αντίστοιχες καταστάσεις των Δικηγορικών Συλλόγων της Περιφέρειας του οικείου Εφετείου. Η ετήσια αμοιβή του συνηγόρου δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. Το ποσό της αμοιβής του συνηγόρου προκύπτει από το ειδικό γραμμάτιο που αναφέρεται στο εδάφιο β' της παραγράφου 1. Το ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Επιπλέον της αμοιβής καταβάλλονται οι δαπάνες λήψης αντιγράφων της δικογραφίας και μετακίνησης για τους σκοπούς της εντολής, με την προσκόμιση σχετικής απόδειξης. Σε περιπτώσεις δικών μακράς διάρκειας (πολυήμερης δικαστικής διαδικασίας), ο συνήγορος δικαιούται πρόσθετης αποζημίωσης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 14 παράγραφος 1 περίπτωση β'.

4. Το εκάστοτε αρμόδιο όργανο για το διορισμό δικηγόρου ή συνηγόρου νομικής βοήθειας συντάσσει μηνιαία έκθεση για τους δικηγόρους ή συνηγόρους νομικής βοήθειας που διορίστηκαν καθώς και για εκείνους που αρνήθηκαν να αναλάβουν την υπόθεση ή παραιτήθηκαν του έργου τους. Η έκθεση αυτή αποστέλλεται στον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο. Οι δικηγόροι που αρνήθηκαν το διορισμό ή παραιτήθηκαν διαγράφονται από την κατάσταση οριστικά ή προσωρινά για δύο έτη, κατά την κρίση του αρμοδίου οργάνου του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, εφόσον δεν πληρούνται οι όροι της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Δικηγόρων ή δεν υπήρξε λόγος ανώτερης βίας. Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του κάθε Δικηγορικού Συλλόγου ορίζεται τριμελής Επιτροπή από μη

μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, με τους αναπληρωτές τους, ως αρμόδιο όργανο για την οριστική ή προσωρινή διαγραφή, με διετή θητεία που μπορεί να ανανεώνεται για μία φορά.

5. Ο διοριζόμενος δικηγόρος ή συνήγορος νομικής βοήθειας, ο συμβολαιογράφος ή ο δικαστικός επιμελητής υποχρεούται να δεχθεί και να εκτελέσει την εντολή δίχως αξίωση προκαταβολής αμοιβής ή δικαιωμάτων.

6. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 3 του παρόντος άρθρου σχετικά με το όριο της ετήσιας αμοιβής, εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση των άρθρων 200 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, 99, 200, 340 και 376 και 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και 276Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.

7. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι διοργανώνουν ετήσια εκπαιδευτικά σεμινάρια για τους συνηγόρους νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις, με απόφαση του Διοικητικού τους Συμβουλίου.

8. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης μπορούν να οριστούν λεπτομέρειες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.».

Άρθρο 44

Τροποποίηση του άρθρου 4 του ν. 3226/2004 (άρθρο 4 παρ. 2,3 και άρθρο 5 παρ. 3 της Οδηγίας)

Η παράγραφος 3 του άρθρου 4 του ν. 3226/2004 αντικαθίσταται ως εξής:

«3. Ο αιτών που πέτυχε την παροχή νομικής βοήθειας με αναληθή αίτηση ή στοιχεία υποχρεούται σε απόδοση των δαπανών, από τις οποίες απαλλάχθηκε. Ο καταλογισμός των παραπάνω δαπανών γίνεται με απόφαση που εκδίδεται από τον ειδικώς ορισθέντα Πρωτοδίκη της παραγράφου 1 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου. Η είσπραξη των σχετικών ποσών γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων».

Άρθρο 45

Αντικατάσταση των άρθρων 6 και 7 του ν. 3226/2004 (άρθρα 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 και 9 της Οδηγίας)

Τα άρθρα 6 και 7 του ν. 3226/2004 αντικαθίστανται ως εξής:

«Άρθρο 6

Δικαιούχος νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις (άρθρα 2-5 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919)

1. Η παροχή νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις συνίσταται στο διορισμό συνηγόρου.

2. Δικαιούχος νομικής βοήθειας είναι κάθε ύποπτος ή κατηγορούμενος, ανεξαρτήτως της ιθαγένειας ή του τόπου κατοικίας ή συνήθους διαμονής του, εφόσον πληρούνται οι

ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) με την επιφύλαξη της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, το μέσο ετήσιο ατομικό ή οικογενειακό, κατά περίπτωση, φορολογητέο εισόδημα των τριών τελευταίων ετών από κάθε πηγή δεν υπερβαίνει (i) για άγαμο το ποσό των 6.000, προσαυξανόμενου του ανωτέρου ποσού κατά 1.000 ευρώ για κάθε προστατευόμενο τέκνο και μέχρι τέσσερα τέκνα, (ii) για έγγαμο ή μέρος συμφώνου συμβίωσης το ποσό των 10.000 ευρώ, προσαυξανόμενου του ανωτέρου ποσού κατά 1.000 ευρώ για κάθε προστατευόμενο τέκνο και μέχρι τέσσερα τέκνα και

β) στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης του άρθρου 245 παράγραφος 2 Κ.Π.Δ., της προανάκρισης και της κυρίας ανάκρισης, ερευνάται αδίκημα για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών και καλείται για παροχή εξηγήσεων ή απολογία ή διενεργείται ανακριτική πράξη, κατά την οποία δικαιούται να παρίσταται ο ίδιος ή/και ο συνήγορος, όπως μεταξύ άλλων και κατά την i) διέλευση προσώπων για αναγνώριση, ii) κατ' αντιπαράσταση εξέταση ή iii) αναπαράσταση του εγκλήματος,

γ) στο στάδιο της κυρίας διαδικασίας σε πρώτο βαθμό, η εκδίκαση αφορά αδίκημα για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών,

δ) στις περιπτώσεις άσκησης προβλεπόμενου στο νόμο ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου ή παράστασης κατά τη συζήτηση τέτοιου ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, παραπέμπεται για αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών ή έχει καταδικαστεί με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον έξι μηνών, καθώς και στην περίπτωση που έχει ασκηθεί ένδικο μέσο κατά αθωωτικής απόφασης και η εκδίκαση αφορά αδίκημα για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών.

3. Δικαιούχος νομικής βοήθειας είναι επίσης κάθε εκζητούμενος δυνάμει αίτησης εκδόσεως άλλου κράτους ή ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκδόθηκε ή εκτελείται από τις ελληνικές αρχές, ανεξαρτήτως της ιθαγένειας ή του τόπου κατοικίας ή συνήθους διαμονής του, εφόσον πληρούνται τα ανωτέρω οικονομικά κριτήρια. Στις περιπτώσεις εκζητούμενου δυνάμει αίτησης εκδόσεως άλλου κράτους ορίζεται συνήγορος νομικής βοήθειας από την στιγμή της σύλληψης του εκζητούμενου και μέχρι αυτός να εκδοθεί ή μέχρι η απόφαση για την μη έκδοσή του να καταστεί τελεσίδικη. Σε ό,τι αφορά τον εκζητούμενο δυνάμει ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκτελείται ή εκδόθηκε από τις ελληνικές αρχές στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3251/2004, ορίζεται συνήγορος νομικής βοήθειας: (α) σε περιπτώσεις εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης από τις ελληνικές αρχές, από τη στιγμή της σύλληψης του εκζητούμενου και μέχρι αυτός να παραδοθεί ή μέχρι η απόφαση για τη μη παράδοσή του καταστεί τελεσίδικη, (β) σε περιπτώσεις έκδοσης από τις ελληνικές αρχές ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης που εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τη στιγμή της σύλληψης του εκζητούμενου και μέχρι να παραδοθεί αυτός ή μέχρι η απόφαση για τη μη παράδοσή του καταστεί τελεσίδικη.

4. Στην περίπτωση που κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης, ο ύποπτος, κατηγορούμενος ή εκζητούμενος είναι άνεργος για περισσότερο από δώδεκα (12) μήνες, δικαιούται νομικής βοήθειας, ακόμα και αν το μέσο ετήσιο φορολογητέο εισόδημά του κατά τα τρία τελευταία έτη υπερβαίνει τα ανωτέρω όρια της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, όχι όμως περισσότερο από 1/3.

5. Κατά τον έλεγχο της πλήρωσης των χρηματικών ορίων των παραγράφων 2 και 4 του παρόντος άρθρου, δεν συνυπολογίζονται ποσά που προέρχονται από την καταβολή προνοιακών και κοινωνικών επιδομάτων. Αν υπάρχουν καταθέσεις του αιτούντος σε τράπεζες της Ελλάδας ή του εξωτερικού, τα οικεία ποσά συνυπολογίζονται για την πλήρωση των παραπάνω χρηματικών ορίων μαζί με το ατομικό ή οικογενειακό, κατά περίπτωση, φορολογητέο εισόδημα από κάθε πηγή του τελευταίου φορολογικού έτους πριν την κατάθεση της αίτησης.

6. Στις περιπτώσεις των άρθρων 99 παρ. 3, 200 παρ. 1 εδάφιο β', 340 παρ. 1 και 2, 376 και 423 Κ.Π.Δ. ή άλλων ειδικών διατάξεων που προβλέπουν αυτεπάγγελτο διορισμό συνηγόρου, η νομική βοήθεια χορηγείται αποκλειστικά με βάση όσα ορίζουν οι οικείες διατάξεις, ανεξαρτήτως της συνδρομής των όρων του παρόντος άρθρου.

7. Δικαιούχος νομικής βοήθειας είναι επίσης ο δικαιούμενος σε παράσταση για την υποστήριξη της κατηγορίας, εφόσον: α) πληρούνται τα οικονομικά κριτήρια των παραγράφων 2,4 και 5 του παρόντος άρθρου και β) στο στάδιο της κυρίας διαδικασίας σε πρώτο βαθμό, η εκδίκαση αφορά αδίκημα για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών ή στις περιπτώσεις άσκησης προβλεπόμενου στο νόμο ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου ή παράστασης κατά την συζήτηση τέτοιου ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, ο κατηγορούμενος παραπέμπεται για αδίκημα, για το οποίο προβλέπεται ποινή στέρησης της ελευθερίας με ανώτατο όριο τουλάχιστον δύο ετών ή έχει καταδικαστεί με στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον έξι μηνών.

Άρθρο 7

Διαδικασία παροχής νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις – Διορισμός συνηγόρου
(άρθρα 6 - 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/1919)

1. Αρμόδια αρχή για την εξέταση της αίτησης παροχής νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις είναι ειδικώς ορισθείς Πρωτοδικής του τόπου διενέργειας της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης ή της ανάκρισης ή του τόπου εκδίκασης της υπόθεσης ή άσκησης του ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου. Ο αιτών υποβάλλει την αίτηση και τα δικαιολογητικά των παραγράφων 2 εδάφιο α' και 5 ή της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου, επί ποινή απαραδέκτου: α) εντός σαράντα οκτώ (48) ωρών από την ενημέρωσή του για το δικαίωμα παροχής νομικής βοήθειας στις περιπτώσεις διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης ή ανάκρισης, β) ένα (1) μήνα πριν από την εκδίκαση της υπόθεσης στις περιπτώσεις ορισμού δικασίμου σε οιοδήποτε βαθμό δικαιοδοσίας ή επτά (7) εργάσιμες ημέρες στις περιπτώσεις σύντμησης προθεσμίας, γ) εντός του αναγκαίου χρόνου για την εμπρόθεσμη άσκηση του ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου. Η απόφαση του δικαστή

κοινοποιείται στον αιτούντα με σύνταξη σχετικής έκθεσης, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών αναγκών του αιτούντα, όταν αυτός είναι ευάλωτο πρόσωπο. Κατά της απορριπτικής αποφάσεως μπορεί να ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Προέδρου Πρωτοδικών του τόπου διενέργειας της προκαταρκτικής εξέτασης, της προανάκρισης ή της ανάκρισης ή του τόπου εκδίκασης της υπόθεσης ή άσκησης του ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου, εντός σαράντα οκτώ (48) ωρών από την κοινοποίηση της απόφασης ή εντός του αναγκαίου χρόνου σε περίπτωση άσκησης ενδίκου βοηθήματος ή ενδίκου μέσου. Κατά της απόφασης που εκδίδεται επί της προσφυγής δεν επιτρέπεται ένδικο βοήθημα ή ένδικο μέσο.

2. Στην προανάκριση που διενεργείται κατ' άρθρο 245 παρ.2 Κ.Π.Δ. ο αιτών, που στερείται της ελευθερίας του κατόπιν σύλληψης, υποβάλλει την αίτηση, αμέσως μετά την ενημέρωσή του για το δικαίωμα παροχής νομικής βοήθειας, ενώπιον του εκάστοτε αρμοδίου οργάνου, το οποίο ερευνά την τέλεση του αδικήματος. Σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας προσκόμισης των αναγκαίων δικαιολογητικών, αρκεί δήλωση του αιτούντος περί πλήρωσης των οικονομικών κριτηρίων της παραγράφου 2 εδάφιο α' ή της παραγράφου 4 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου. Σε περίπτωση αναληθούς δήλωσης εφαρμόζεται αναλόγως η παράγραφος 6 του άρθρου 22 του ν. 1599/1986. Εφόσον πληρούνται και η προϋπόθεση της παραγράφου 2 εδάφιο β' του άρθρου 6 του παρόντος νόμου, το αρμόδιο προανακριτικό όργανο ορίζει αμελλητί συνήγορο νομικής βοήθειας στον αιτούντα από την οικεία κατάσταση του Δικηγορικού Συλλόγου του τόπου διεξαγωγής της προανάκρισης. Ο διορισμός ισχύει μέχρι το πέρας της αυτόφωρης διαδικασίας, εκτός εάν ο δικαιούχος νομικής βοήθειας με αίτησή του, συνυποβάλλοντας και τα σχετικά δικαιολογητικά για την οικονομική του κατάσταση, ζητήσει τον επαναδιορισμό του ιδίου συνηγόρου νομικής βοήθειας.

3. Στη διαδικασία εκδόσεως ή έκδοσης και εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ο αιτών, που στερείται της ελευθερίας του κατόπιν σύλληψης, υποβάλλει την αίτηση, αμέσως μετά την ενημέρωσή του για το δικαίωμα παροχής νομικής βοήθειας, ενώπιον του αρμοδίου Εισαγγελέως Εφετών. Σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας προσκόμισης των αναγκαίων δικαιολογητικών, αρκεί δήλωση του αιτούντος περί πλήρωσης των οικονομικών κριτηρίων της παραγράφου 2 εδάφιο α' ή της παραγράφου 4 του άρθρου 6 του παρόντος νόμου. Σε περίπτωση αναληθούς δήλωσης εφαρμόζεται αναλόγως η παράγραφος 6 του άρθρου 22 του ν. 1599/1986. Ο αρμόδιος Εισαγγελέας ορίζει αμελλητί συνήγορο νομικής βοήθειας στον αιτούντα από την οικεία κατάσταση του Δικηγορικού Συλλόγου της έδρας του Εφετείου.

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ο διορισμός του συνηγόρου νομικής βοήθειας ισχύει μέχρι την αμετάκλητη περάτωση της ποινικής διαδικασίας ή της διαδικασίας εκδόσεως ή της διαδικασίας εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

5. Ο δικαιούχος νομικής βοήθειας έχει δικαίωμα, με αιτιολογημένη δήλωσή του, να αρνηθεί το συνήγορο που του διορίσθηκε. Σε αυτήν την περίπτωση το αρμόδιο για τον διορισμό όργανο ανακαλεί την απόφαση διορισμού και με νέα απόφαση διορίζει σε αυτόν άλλο συνήγορο νομικής βοήθειας. Σε περίπτωση νέας άρνησης του δικαιούχου, δεν υφίσταται πλέον υποχρέωση διορισμού συνηγόρου νομικής βοήθειας σε αυτόν.

6. Στις περιπτώσεις των άρθρων 99 παρ. 3, 200 παρ. 1 εδάφιο β', 340 παρ. 1 και 2, 376 και

423 Κ.Π.Δ. ή άλλων ειδικών διατάξεων που προβλέπουν αυτεπάγγελτο διορισμό συνηγόρου, η νομική βοήθεια χορηγείται αποκλειστικά με βάση όσα ορίζουν οι οικείες διατάξεις, ανεξαρτήτως της συνδρομής των όρων του παρόντος άρθρου.».

Άρθρο 46
Τροποποίηση του άρθρου 14 του ν.3226/2004

Το εδάφιο β' της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 14 καταργείται.

Άρθρο 47
Στατιστικά δεδομένα
(άρθρο 10 παρ. 1 της Οδηγίας)

1. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης μεριμνά για την τήρηση στατιστικών δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων περί παροχής νομικής βοήθειας σε ποινικές υποθέσεις. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.

2. Μέχρι την 25^η Μαΐου 2021 και ακολούθως ανά τριετία, διαβιβάζονται στην Επιτροπή τα διαθέσιμα δεδομένα που αποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο έχουν τεθεί σε εφαρμογή τα δικαιώματα που προβλέπονται στον παρόντα νόμο.

V. ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Άρθρο 48
Συμπλήρωση της ενσωμάτωσης της οδηγίας 2014/57/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προστίθεται περίπτωση Γ στην παράγραφο 7 του άρθρου 37 του ν. 4443/2016 (ΦΕΚ Α' 232):

«Γ) Οι παραπάνω κυρώσεις επιβάλλονται επίσης στα νομικά πρόσωπα επ' ωφελεία των οποίων διαπράχθηκαν οι παραβάσεις των άρθρων 28 έως 31 του παρόντος νόμου, από πρόσωπα που υπόκεινται στην εξουσία τους, εφόσον η διάπραξη των παραβάσεων αυτών κατέστη δυνατή λόγω πλημμελούς εποπτείας ή ελέγχου οφειλόμενης σε πρόσωπο της παραγράφου 7Α του παρόντος άρθρου.».

VI. ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟ

Άρθρο 49
Κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, το Μνημόνιο Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας

και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, που υπογράφηκε στη Λευκωσία, την 7η Ιουνίου 2018, του οποίου το κείμενο στο πρωτότυπο στην ελληνική γλώσσα έχει ως εξής:

«ΜΝΗΜΟΝΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Δικαιοσύνης της Κυπριακής Δημοκρατίας που εφεξής θα ονομάζονται τα «Μέρη».

Έχοντας υπόψη τις άριστες φιλικές σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών, καθώς και το εξαιρετικό πνεύμα συνεργασίας μεταξύ των δύο Υπουργείων Δικαιοσύνης και επιδιώκοντας την αναβάθμιση και τη διεύρυνση της συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυπριακής Δημοκρατίας στον τομέα της δικαιοσύνης και διαπιστώνοντας το αμέριστο ενδιαφέρον και των δύο Μερών για την ανάπτυξη και ενδυνάμωση των μεταξύ τους επαφών στον τομέα της δικαιοσύνης και του δικαίου, συμφώνησαν τα εξής :

Άρθρο 1

Τα Μέρη συνεργάζονται στον τομέα της νομοθεσίας, της διοίκησης της Δικαιοσύνης, της λειτουργίας των δικαστηρίων και του σωφρονιστικού συστήματος της διεθνούς νομικής/δικαστικής συνεργασίας, της διαφάνειας και διαφθοράς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανταλλάσσουν πληροφορίες της ειδικότητάς τους στους τομείς της νομικής επιστήμης και της εκπαίδευσης νομικών.

Άρθρο 2

Τα Μέρη λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές τους δυνατότητες διευρύνουν τη συνεργασία στους ανωτέρω τομείς με τους ακόλουθους τρόπους :

- 1) Αμοιβαία αρωγή στην εκπόνηση σχεδίων νόμων και στη μελέτη σκοπιμότητας αυτών.
- 2) Ανταλλαγές εμπειρογνομόνων των Μερών με σκοπό την καλύτερη ενημέρωση για τη δομή και λειτουργία δικαστικών υπηρεσιών των δυο χωρών, όπως επίσης και των υπηρεσιών των Μερών.
- 3) Πραγματοποίηση ερευνών σε ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος..
- 4) Διοργάνωση και διεξαγωγή κοινών σεμιναρίων και διαλέξεων για την περαιτέρω βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης του διοικητικού τους προσωπικού, και εν γένει για ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος.
- 5) Ανταλλαγή εμπειρίας σε θέματα πληροφορικής των δικαστικών υπηρεσιών.
- 6) Ανταλλαγή νομοθεσίας, νομικών δημοσιευμάτων καθώς επίσης και σχετικών πληροφοριών.

Άρθρο 3

Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Μνημονίου, τα Μέρη θα θεσπίζουν συγκεκριμένα προγράμματα συνεργασίας μετά από διαβουλεύσεις σε ετήσια βάση. Προς το σκοπό αυτό θα συσταθεί Μικτή Επιτροπή που θα αποτελείται από εκπροσώπους των Μερών

Άρθρο 4

Τα Μέρη ανακοινώνουν τα συμπεράσματα των διεθνών συνεδρίων που διοργανώνουν για νομικά και δικαστικά θέματα.

Άρθρο 5

Τα Μέρη δικαιούνται να συνάψουν και άλλες συμφωνίες που θα διευκολύνουν την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ τους στον τομέα της δικαιοσύνης, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και στο μέτρο που τα διαθέσιμα μέσα το επιτρέπουν.

Άρθρο 6

Η χρηματοδότηση των εκδηλώσεων που θα διοργανώνονται κατ' εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας θα εξετάζεται κατά περίπτωση.

Άρθρο 7

Το παρόν Μνημόνιο τίθεται σε ισχύ κατά την ημερομηνία της τελευταίας γνωστοποίησης με την οποία το ένα Μέρος γνωστοποιεί στο άλλο την ολοκλήρωση των σχετικών εσωτερικών του διαδικασιών.

Θα παραμείνει σε ισχύ για αόριστο χρονικό διάστημα. Κάθε Μέρος δύναται να το καταγγείλει μετά από τριών μηνών προηγούμενη γραπτή ειδοποίηση προς το άλλο Μέρος.

Έγινε στη Λευκωσία, την 7η Ιουνίου 2018, σε δύο πρωτότυπα, στην ελληνική γλώσσα.

Για το Υπουργείο Δικαιοσύνης,
Διαφάνειας και Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων της Ελληνικής
Δημοκρατίας
ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ

Για το Υπουργείο Δικαιοσύνης
και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής;
Δημοκρατίας
ΙΩΝΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ.».

VII. ΜΕΡΟΣ ΕΒΔΟΜΟ

Τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (ΦΕΚ Α'99) προς εναρμόνιση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Νοεμβρίου 2018

Άρθρο 50

Αντικατάσταση του άρθρου 1 του ν. 3663/2008 (Α' 99)

Το άρθρο 1 του ν. 3663/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 1
Εθνικό Μέλος

1. Στην Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust), η οποία ιδρύθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2002/187/ΔΕΥ της 28.2.2002 ΕΕ (ΕΕ L 63/1 της 6.3.2002), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2009/426/ΔΕΥ της 16.12.2008 (ΕΕ L 138/14 της 4.6.2009) και ανασυγκροτήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ

του Συμβουλίου, ορίζονται, με διάταγμα που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εξωτερικών ύστερα από απόφαση του οικείου Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, Εθνικό Μέλος, αναπληρωτής αυτού και βοηθός αυτών εισαγγελικοί λειτουργοί. Το Εθνικό Μέλος θα πρέπει να κατέχει το βαθμό του Εισαγγελέα Πρωτοδικών ή του Αντεισαγγελέα Εφετών. Ο Εισαγγελέας Πρωτοδικών που επιλέγεται ως εθνικό μέλος θα πρέπει να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον πέντε έτη υπηρεσίας στο βαθμό αυτό. Ο αναπληρωτής αυτού θα πρέπει να κατέχει τουλάχιστον το βαθμό του Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών, εφόσον έχει συμπληρώσει τουλάχιστον πέντε χρόνια υπηρεσίας στο βαθμό αυτό και σε κάθε περίπτωση να είναι νεότερος κατ' αρχαιότητα του Εθνικού Μέλους. Ο βοηθός θα πρέπει να κατέχει το βαθμό του Αντεισαγγελέα Πρωτοδικών, να έχει συμπληρώσει τουλάχιστον δύο έτη υπηρεσίας στο βαθμό αυτό και σε κάθε περίπτωση να είναι νεότερος κατ' αρχαιότητα του Εθνικού μέλους και του αναπληρωτή. Στην περίπτωση προαγωγής του Εθνικού Μέλους, του αναπληρωτή του ή του βοηθού στον επόμενο βαθμό, ενώ διαρκεί η θητεία τους στη EUROJUST, αυτή εξακολουθεί κανονικά έως την λήξη της. Ο αναπληρωτής και ο βοηθός δύνανται να ενεργούν εξ ονόματος του Εθνικού Μέλους ή να αντικαθιστούν το Εθνικό Μέλος κατά την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων του, όταν κωλύεται και υπό τις οδηγίες του. Ο ορισμός του Εθνικού Μέλους, του αναπληρωτή του και του βοηθού, ανακοινώνεται από τον Υπουργό Εξωτερικών στη Eurojust και στη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με επίσημο ταχυδρομείο.

2. Η θητεία του Εθνικού Μέλους και του αναπληρωτή, οι οποίοι αποσπώνται, με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση, στην έδρα της EUROJUST, είναι πενταετής. Η θητεία τους δύναται να ανανεωθεί άπαξ για μία ακόμη πενταετία. Η θητεία του βοηθού προσδιορίζεται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και είναι ανανεώσιμη, δεν δύναται όμως να υπερβεί συνολικά την πενταετία. Ασκείται, κατ' αρχήν, με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στην έδρα της Eurojust.

Σε περίπτωση που το Εθνικό Μέλος της Ελλάδας εκλεγεί στην θέση του προέδρου ή του αντιπροέδρου της Eurojust, τότε η θητεία του Εθνικού Μέλους παρατείνεται έως την λήξη της θητείας του ως προέδρου ή αντιπροέδρου. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο συγκαλείται, τέσσερις (4) μήνες πριν την λήξη της θητείας του Εθνικού Μέλους, του αναπληρωτή και του βοηθού αυτού, μετά από σχετικό ερώτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, για να κρίνει επί της ανανέωσης της θητείας τους, αξιολογώντας το έργο αυτών, λαμβάνοντας υπ' όψη τη σχετική έκθεση που υποβάλλει το Εθνικό Μέλος.

Σε περίπτωση μη ανανέωσης της θητείας κάποιου εκ των ανωτέρω, ακολουθείται η διαδικασία πλήρωσης της θέσης κατά την παράγραφο 1, μετά από ερώτημα του Υπουργείου Δικαιοσύνης που υποβάλλεται αμέσως μετά την κοινοποίηση της απόφασης του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο συγκαλείται εντός ενός (1) μηνός από την λήψη του ερωτήματος, προκειμένου να αποφασίσει σχετικά.

3. Α. Οι υποψήφιοι για τη θέση του Εθνικού Μέλους της Eurojust και του αναπληρωτή του κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης θα πρέπει να διαθέτουν τα ακόλουθα προσόντα:

α. Να υπολείπονται τουλάχιστον 5 έτη υπηρεσίας στην εισαγγελική αρχή έως την αποχώρησή τους

β. Να διαθέτουν μακροχρόνια –ανάλογη της αρχαιότητας- υψηλού επιπέδου πρακτική εμπειρία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, η οποία θα αξιολογείται ως τέτοια από το ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο που αποφασίζει για την επιλογή

γ. Να διαθέτουν πολύ καλή γνώση μίας από τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, -κατά προτίμηση της αγγλικής, γαλλικής ή γερμανικής, η οποία αποδεικνύεται κατά τους γενικώς ισχύοντες στην εθνική νομοθεσία κανόνες απόδειξης γλωσσομάθειας.

δ. Να είναι κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμου τίτλου Πανεπιστημίου της αλλοδαπής, αναγνωρισμένο από επίσημο φορέα αναγνώρισης τίτλων σπουδών της ημεδαπής, με εξειδίκευση στις ποινικές επιστήμες, την εγκληματολογία ή το Ευρωπαϊκό Δίκαιο

Β. Οι υποψήφιοι για τη θέση του βοηθού του Εθνικού Μέλους της Eurojust κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης θα πρέπει να διαθέτουν τα ακόλουθα προσόντα:

α. Να διαθέτουν πρακτική εμπειρία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης ανάλογη του βαθμού και της αρχαιότητάς τους η οποία αξιολογείται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο

β. Να διαθέτουν πολύ καλή γνώση μίας από τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης -κατά προτίμηση της αγγλικής, γαλλικής ή γερμανικής, η οποία αποδεικνύεται κατά τους γενικώς ισχύοντες στην εθνική νομοθεσία κανόνες απόδειξης γλωσσομάθειας.

γ. Να είναι κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμου τίτλου Πανεπιστημίου της αλλοδαπής αναγνωρισμένο από επίσημο φορέα αναγνώρισης τίτλων σπουδών, με εξειδίκευση στις ποινικές επιστήμες, την εγκληματολογία ή το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Γ. Για την εκτίμηση της επιστημονικής κατάρτισης και εμπειρίας του Εθνικού Μέλους, του αναπληρωτή και του βοηθού, λαμβάνονται υπόψη και α) η συμμετοχή σε διεθνείς συναντήσεις, διεθνή συνέδρια, διεθνείς επιστημονικές ομάδες εργασίας, β) η εκπόνηση συναφούς επιστημονικού έργου και γ) η συμμετοχή σε όργανα, οργανισμούς, Μονάδες και Επιτροπές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ή άλλων διεθνών οργανισμών και φορέων.».

Άρθρο 51

Αντικατάσταση του άρθρου 2 του ν. 3663/2008 (Α' 99)

Το άρθρο 2 του ν. 3663/2008 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 2

Εθνικός Ανταποκριτής

1. Εθνικοί ανταποκριτές ορίζονται:

α. Ως Εθνικός Ανταποκριτής της Eurojust, αρμόδιος για θέματα τρομοκρατίας, ο Εισαγγελέας ο οποίος έχει ορισθεί Πρόεδρος του Συμβουλίου Συντονισμού Ανάλυσης και Ερευνών, ειδικά για τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 187Α Π.Κ.), που προβλέπεται από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 4 του ν. 2265/1994, όπως αντικαταστάθηκε με την παράγραφο 2 του άρθρου 18 του ν. 2622/1998 (ΦΕΚ 138 Α') και με το άρθρο 12 του ν. 3424/2005 (ΦΕΚ 305 Α'),

β. Ως Εθνικοί Ανταποκριτές της Eurojust, αρμόδιοι για θέματα διεθνούς δικαστικής συνδρομής, εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, Κοινών Ομάδων Έρευνας, ορίζονται με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση και τριετή θητεία, ένας Αντεισαγγελέας Εφετών που υπηρετεί στην Εισαγγελία Εφετών Αθηνών, με αρμοδιότητα στις εφετειακές περιφέρειες Αθηνών, Πειραιώς, Πατρών, Ναυπλίου, Αιγαίου, Καλαμάτας, Εύβοιας, Ανατολικής Κρήτης, Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, Δωδεκανήσου, Κρήτης, Λαμίας και ένας Αντεισαγγελέας Εφετών που υπηρετεί στην Εισαγγελία Εφετών Θεσσαλονίκης, με

αρμοδιότητα στις εφετειακές περιφέρειες Θεσσαλονίκης, Λάρισας, Θράκης, Ιωαννίνων, Δυτικής Μακεδονίας, Κέρκυρας, Βορείου Αιγαίου.

2. Οι Εθνικοί Ανταποκριτές συνεπικουρούν το Εθνικό Μέλος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του και συνεργάζονται με τους Εισαγγελείς Εφετών των περιφερειών της αρμοδιότητάς τους για θέματα διεθνούς δικαστικής συνδρομής, εκτέλεσης του Ευρωπαϊκού Εντάλματος Σύλληψης, Κοινών Ομάδων Έρευνας και θέματα τρομοκρατίας.

3. Θεσπίζεται Εθνικό Σύστημα Συντονισμού της Eurojust, βάσει του άρθρου 20 του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727, αρμόδιος για τη λειτουργία του οποίου είναι ο αρχαιότερος Εθνικός Ανταποκριτής.

4. Οι Εθνικοί Ανταποκριτές της Eurojust που αναφέρονται στο στοιχ. β' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου πρέπει να διαθέτουν την ανάλογη εμπειρία για την εκτέλεση των καθηκόντων τους και ορίζονται με απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Με Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης ρυθμίζεται η έδρα, η στελέχωση, το υπηρεσιακό καθεστώς, η συστέγαση και η από κοινού δράση των Εθνικών Ανταποκριτών και του Εθνικού Συστήματος Συντονισμού της Eurojust.».

Άρθρο 52 **Μεταβατική διάταξη**

Η θητεία του Εθνικού Μέλους της Eurojust και του αναπληρωτή, οι οποίοι υπηρετούν στην Eurojust κατά την έναρξη ισχύος του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018, καθίσταται αυτοδικαίως πενταετής από της έναρξέως της θητείας τους.

Άρθρο 53 **Τελική διάταξη**

Κατά τα λοιπά, οι διατάξεις του ν. 3663/2008 εξακολουθούν να ισχύουν, στο μέτρο που δεν αντίκεινται στις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018.

VIII. ΜΕΡΟΣ ΟΓΔΟΟ **ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 54 **Τροποποίηση των άρθρων 1, 3, 9 και 13 του ν. 3811/2009 (Α' 231)**

1. Η παράγραφος 1 του άρθρου 1 του ν. 3811/2009 (Α' 231) αντικαθίσταται ως εξής:
«1. Συνιστάται αρχή με την ονομασία “Ελληνική Αρχή Αποζημίωσης Θυμάτων Εγκληματικών Πράξεων”, η οποία λειτουργεί στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και αποφαινεται, κατά τις διατάξεις του άρθρου 3 του παρόντος, επί των αιτήσεων αποζημίωσης των θυμάτων εγκλημάτων βίας από πρόθεση ή των εγκλημάτων των άρθρων 323 Α, 336 σε βάρος ανηλικού, 339 παράγραφοι 1 και 3, 342 παράγραφος 1, 348 Α, 348 Β, 348 Γ, 349 και 351 Α ΠΚ που έχουν τελεστεί στην ημεδαπή, τα οποία έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους

στην Ελλάδα ή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και τρίτου κράτους στις περιπτώσεις του άρθρου 323Α του Ποινικού Κώδικα.».

2. Η παράγραφος 1 του άρθρου 3 του ν. 3811/2009 (Α' 231) αντικαθίσταται ως εξής:

«1. Θύματα εγκλημάτων βίας από πρόθεση ή εγκλημάτων των άρθρων 323 Α, 336 σε βάρος ανηλίκου, 339 παράγραφοι 1 και 3, 342 παράγραφος 1, 348 Α, 348 Β, 348 Γ, 349 και 351 Α του Ποινικού Κώδικα που έχουν τελεστεί στην ημεδαπή, τα οποία έχουν την κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους στην Ελλάδα ή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και τρίτου κράτους στις περιπτώσεις του άρθρου 323Α του Ποινικού Κώδικα, δικαιούνται, κατόπιν αιτήσεώς τους, εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης από το Ελληνικό Δημόσιο.».

3. Η περίπτωση (β) του άρθρου 9 του ν. 3811/2009 (Α' 231) τροποποιείται ως εξής:

«β) Αν υπαίτια παρέλειψε ή καθυστέρησε να καταγγείλει εντός τριών μηνών τη σε βάρος του τελεσθείσα αξιόποινη πράξη, με αποτέλεσμα να δυσχερανθεί η διακρίβωση της ταυτότητας του δράστη. Αν εμποδίστηκε από λόγο ανωτέρας βίας να καταγγείλει τη σε βάρος του τελεσθείσα αξιόποινη πράξη, η προθεσμία των τριών μηνών αρχίζει από την άρση του λόγου αυτού.».

4. Το άρθρο 13 του ν. 3811/2009 (Α' 231) αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 13

Έξοδα

Η αίτηση αποζημίωσης απορρίπτεται εάν μέχρι την εξέτασή της από την Αρχή Αποζημίωσης δεν προσκομιστεί αποδεικτικό καταβολής παραβόλου. Το παράβολο ορίζεται σε πενήντα (50) ευρώ και το ύψος του δύναται να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης. Σε περίπτωση που η αίτηση αποζημίωσης γίνει δεκτή, το παράβολο επιστρέφεται στον αιτούντα, ενώ αν η αίτηση απορριφθεί, το παράβολο καταπίπτει υπέρ του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.). Ο αιτών απαλλάσσεται από κάθε άλλη επιβάρυνση που προκαλείται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας από την υποβολή της αίτησης μέχρι την έκδοση απόφασης από την Αρχή Αποζημίωσης.».

Άρθρο 55

Τροποποίηση του άρθρου 13 του ν. 3226/2004 (Α' 24)

Το άρθρο 13 του ν. 3226/2004 (Α' 24) αντικαθίσταται ως εξής:

«Πόροι για την παροχή νομικής βοήθειας

1. Εγγράφεται κατ' έτος ειδική πίστωση στον προϋπολογισμό του ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. για την κάλυψη της αποζημίωσης των δικηγόρων και άλλων προσώπων που προσφέρουν υπηρεσίες στο πλαίσιο του συστήματος νομικής βοήθειας.

2. Τα δικαστικά έξοδα και η αποζημίωση του δικηγόρου και κάθε άλλου προσώπου της παρ. 2 του άρθρου 12 του παρόντος, τα οποία επιδικάζονται υπέρ του Δημοσίου και εισπράττονται από αυτό, αποδίδονται στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ. και αποτελούν πόρο αυτού. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες για την ανωτέρω απόδοση στο ΤΑ.Χ.ΔΙ.Κ.».

Άρθρο 56

Επικύρωση ανώμαλων δικαιοπραξιών

1. Οι διατάξεις του άρθρου 15 του ν.δ. 3958/1959 (Α' 133) εφαρμόζονται σε μεταβιβάσεις γεωργικών κλήρων ή οικοπέδων που έγιναν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις των παραγράφων 2, 3, και 5 του άρθρου 2 του ν. 666/1977 (Α' 234). Η προθεσμία που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου παρατείνεται από τότε που έληξε και για πέντε (5) ακόμα έτη από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου. Συμβολαιογραφικές πράξεις που έγιναν κατά παράβαση του άρθρου 1 του α.ν. 431/1968 (Α') και του άρθρου 2 του ν. 666/1977 είναι έγκυρες και ισχυρές, εφόσον δεν ακυρώθηκαν με αμετάκλητη δικαστική απόφαση.

2. Η προθεσμία που προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 634/1977 (Α' 186) για την υποβολή δήλωσης στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες, στις περιπτώσεις επικύρωσης ανώμαλων δικαιοπραξιών, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 3958/1959, παρατείνεται από τότε που έληξε και για πέντε (5) ακόμα έτη από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου.

3. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων οι προθεσμίες των προηγούμενων παραγράφων μπορεί να παρατείνονται για δύο (2) ακόμα έτη.

Άρθρο 57

Τροποποίηση της παραγράφου 6 του άρθρου 45 του π.δ 18/1989 (Α' 8)

Η παράγραφος 6 του άρθρου 45 του π.δ. 18/1989 αντικαθίσταται ως εξής:

«6.Περισσότεροι μπορούν, με το ίδιο δικόγραφο, να ασκήσουν κοινή αίτηση ακυρώσεως κατά των ίδιων πράξεων ή παραλείψεων προβάλλοντας με κοινό έννομο συμφέρον κοινούς λόγους ακυρώσεως ερειδόμενους επί της αυτής νομικής και πραγματικής βάσεως. Ο αριθμός των ομοδίκων σε κάθε δικόγραφο που κατατίθεται από 1.4.2020 δεν μπορεί να υπερβαίνει τους είκοσι (20). Σε περίπτωση έλλειψης ομοδικίας, η αίτηση ακυρώσεως κρατείται ως προς τον πρώτο αιτούντα και τους ομόδικους με αυτόν και διατάσσεται ο χωρισμός ως προς τους υπόλοιπους. Σε περίπτωση έλλειψης συνάφειας, η αίτηση ακυρώσεως κρατείται ως προς την πρώτη προσβαλλόμενη πράξη και τις συναφείς με αυτήν και διατάσσεται ο χωρισμός ως προς τις υπόλοιπες.»

Άρθρο 58

Αντικατάσταση του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 (Α' 274), κατάργηση του άρθρου 54 του ν. 3900/2010 (Α' 213) και αντικατάσταση της παραγράφου 1 του άρθρου 108 του ν. 4636/2019 (Α' 169)

1.Το άρθρο 15 του ν. 3068/2002 αντικαθίσταται ως εξής:

«Άρθρο 15

Καθεστώς αλλοδαπών

1. Στην αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού πρωτοδικείου υπάγονται οι ακυρωτικές διαφορές, οι οποίες γεννώνται από την προσβολή ατομικών διοικητικών πράξεων: α) που εκδίδονται, κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί αλλοδαπών εν γένει, με την επιφύλαξη της παραγράφου 9 και β) που αφορούν την αναγνώριση αλλοδαπού ως πρόσφυγα, υπό την

έννοια της Σύμβασης της Γενεύης, που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του ν.δ. 3989/1959 (Α' 201) και του συναφούς πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967, που κυρώθηκε με το άρθρο μόνο του α.ν. 389/1968 (Α' 125).

2. Η παράγραφος 1 δεν καταλαμβάνει τις διαφορές, οι οποίες γεννώνται από την προσβολή πράξεων που αφορούν την άρνηση χορήγησης σε αλλοδαπό άδειας ασκήσεως εξαρτημένης ή ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, την άρνηση ανανέωσης ή την ανάκληση τέτοιας άδειας, όταν οι πράξεις αυτές δεν εκδίδονται κατ' εφαρμογή της νομοθεσίας περί αλλοδαπών αλλά κατ' εφαρμογή ειδικής νομοθεσίας, εφαρμοζόμενης και επί ημεδαπών, με την οποία η άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας έχει υπαχθεί σε καθεστώς προηγούμενης άδειας.

3. Για την εκδίκαση των διαφορών της περιπτώσεως α' της παραγράφου 1 αρμόδιο κατά τόπο είναι το διοικητικό πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η διοικητική αρχή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη. Κατ' εξαίρεση, αν πρόκειται για διαφορές που αφορούν είτε απόρριψη αιτήματος χορήγησης ή ανανέωσης ή ανάκλησης ισχύοντος τίτλου διαμονής και εργασίας, είτε απόφαση επιστροφής που ενσωματώνεται σε πράξη απόρριψης του αιτήματος χορήγησης ή ανανέωσης τίτλου διαμονής, καθώς και σε απόφαση ανάκλησης ισχύοντος τίτλου διαμονής, αρμόδιο είναι το διοικητικό πρωτοδικείο στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η αρμόδια υπηρεσία της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, στην οποία τηρείται ο διοικητικός φάκελος του αλλοδαπού, δηλαδή το ανά νομό Τμήμα Αλλοδαπών και Μετανάστευσης.

4. Για την εκδίκαση των διαφορών της περιπτώσεως β' της παραγράφου 1, αρμόδιο κατά τόπο δικαστήριο είναι το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών, για αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από την Υπηρεσία Ασύλου, τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και τα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου, που εδρεύουν εντός των Περιφερειών Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδας, Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Αττικής, ενώ για τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί από τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου και τα Αυτοτελή Κλιμάκια Ασύλου, που εδρεύουν εντός των Περιφερειών Ιονίων Νήσων, Ηπείρου, Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, αρμόδιο είναι το Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης.

5. Για την εκδίκαση των διαφορών της παραγράφου 1 εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 2 έως και 4 του ν. 702/1977 (Α' 268). Οι αποφάσεις των διοικητικών πρωτοδικείων επί των διαφορών αυτών υπόκεινται σε έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των διατάξεων του άρθρου 5 του ίδιου νόμου.

6. Στις ακυρωτικές διαφορές της περιπτώσεως α' της παραγράφου 1, μπορεί, κατ' εξαίρεση, να ζητηθεί η αναστολή της εκτέλεσης της διοικητικής πράξης με την υποβολή σχετικής αίτησης και πριν από την άσκηση αίτησης ακυρώσεως. Στην περίπτωση αυτή, ο διάδικος υποχρεούται να ασκήσει την αίτηση ακυρώσεως μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κατάθεση της αίτησης αναστολής και πάντως όχι πέραν της προθεσμίας του άρθρου 46 του π.δ. 18/1989 (Α' 8). Πριν από την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως μπορεί να διαταχθεί η αναστολή της εκτέλεσης της διοικητικής πράξης με προσωρινή διαταγή, η οποία ανακαλείται

αυτεπαγγέλτως μετά την πάροδο άπρακτης της κατά το προηγούμενο εδάφιο τριακονθήμερης προθεσμίας. Μετά την ανάκληση της προσωρινής διαταγής, η αίτηση αναστολής τίθεται στο αρχείο με πράξη του αρμοδίου προέδρου. Με τον ίδιο τρόπο, τίθενται στο αρχείο μετά την άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αυτής εκκρεμείς αιτήσεις αναστολής, για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί κατά τα ανωτέρω προσωρινή διαταγή. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις του π.δ. 18/1989.

7. Στις ακυρωτικές διαφορές της περιπτώσεως β` της παραγράφου 1, μετά από αίτηση αναστολής εκτέλεσης, παρέχεται σε ένα στάδιο προσωρινή δικαστική προστασία, από τον αρμόδιο εισηγητή δικαστή, με την έκδοση συνοπτικά αιτιολογημένης απόφασης. Εντός δύο (2) εργάσιμων ημερών από την κατάθεσή της, η αίτηση κοινοποιείται με επιμέλεια του αιτούντος προς τον αρμόδιο Υπουργό, ο οποίος οφείλει, στην περίπτωση αυτή, να διαβιβάσει στο δικαστήριο το φάκελο της υπόθεσης μέσα σε πέντε (5) εργάσιμες ημέρες από την κοινοποίηση. Μέσα στην ίδια προθεσμία, ο Υπουργός μπορεί να διατυπώσει τις απόψεις του και ο αιτών να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία, στα οποία στηρίζει τους ισχυρισμούς του. Η απόφαση του εισηγητή δικαστή, επί της αίτησης, εκδίδεται μέσα σε προθεσμία επτά (7) ημερών, από την πάροδο των ανωτέρω προθεσμιών, εφόσον έχει προσκομιστεί στο δικαστήριο το οικείο αποδεικτικό κοινοποίησης. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του π.δ. 18/1989.

8. Οι διατάξεις της περιπτώσεως β` της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και στις εκκρεμείς ενώπιον των διοικητικών εφετείων υποθέσεις, για τις οποίες δεν έχει ορισθεί δικάσιμος, οι οποίες διαβιβάζονται στα κατά τόπο αρμόδια διοικητικά πρωτοδικεία της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου με πράξεις των Προέδρων των Τριμελών Συμβουλίων Διεύθυνσης ή των Προέδρων που διευθύνουν τα δικαστήρια. Για τις υποθέσεις αυτές δεν εφαρμόζονται οι προθεσμίες του άρθρου 110 του ν. 4636/2019 (Α'169).

9. Οι ακυρωτικές διαφορές που γεννώνται από την προσβολή ατομικών διοικητικών πράξεων που αφορούν στην κτήση και απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας, υπάγονται στην αρμοδιότητα των κατά τόπο αρμόδιων τριμελών διοικητικών εφετείων εφαρμοζόμενων αναλογικά των διατάξεων των άρθρων 2 έως 4 του ν. 702/1977. Οι σχετικές αποφάσεις των διοικητικών εφετείων υπόκεινται σε έφεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των διατάξεων του άρθρου 5 του ανωτέρω νόμου. Η παρούσα διάταξη καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς ενώπιον των διοικητικών πρωτοδικείων υποθέσεις, που, τυχόν ασκήθηκαν από την 1.1.2020 έως την ισχύ του παρόντος, οι οποίες διαβιβάζονται στα κατά τόπο αρμόδια διοικητικά εφετεία με πράξεις των Προέδρων των Τριμελών Συμβουλίων Διεύθυνσης ή των Προέδρων που διευθύνουν τα δικαστήρια.».

2. Η διάταξη του άρθρου 54 του ν. 3900/2010 (Α' 213) καταργείται.

3. Η παράγραφος 1 του άρθρου 108 του ν. 4636/2019 αντικαθίσταται ως εξής:

«1.Οι αιτούντες διεθνή προστασία έχουν δικαίωμα άσκησης αίτησης ακυρώσεως ενώπιον του αρμοδίου κατά τόπο διοικητικού πρωτοδικείου κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στην

παράγραφο 4 του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 (Α' 274), όπως ισχύει, κατά των αποφάσεων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος μέρους.».

Άρθρο 59

Αντικατάσταση της παραγράφου 2 και κατάργηση της παραγράφου 4 του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 (Α' 274)

1. Η παράγραφος 2 του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 αντικαθίσταται ως εξής:

«2. Το τριμελές συμβούλιο απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του οικείου Δικαστηρίου και δύο μέλη του. Ειδικώς: Α) Για το Συμβούλιο της Επικρατείας, το τριμελές συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο του αρμοδίου καθ' ύλην Τμήματος, ένα σύμβουλο και τον εισηγητή. Ο πρόεδρος ορίζει ως εισηγητή τον εισηγητή της ακυρωτικής απόφασης, επί αδυναμίας δε αυτού, άλλο σύμβουλο ή πάρεδρο. Οι πάρεδροι συμμετέχουν στα συμβούλια της διάταξης αυτής με αποφασιστική ψήφο. Β) Για το Ελεγκτικό Συνέδριο, το τριμελές συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, έναν σύμβουλο και τον εισηγητή. Ο πρόεδρος ορίζει ως εισηγητή τον εισηγητή δικαστή της απόφασης, επί αδυναμίας δε αυτού, άλλον σύμβουλο ή πάρεδρο. Οι πάρεδροι συμμετέχουν στο συμβούλιο της διάταξης αυτής με αποφασιστική ψήφο. Εάν πρόκειται για συμμόρφωση σε απόφαση της Ολομέλειας, το τριμελές συμβούλιο αποτελείται από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, έναν αντιπρόεδρο και τον εισηγητή δικαστή της απόφασης, επί αδυναμίας δε αυτού από άλλον σύμβουλο. Γ) Για τα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια, το τριμελές συμβούλιο αποτελείται από τον πρόεδρο του οικείου Δικαστηρίου ή του αρμόδιου Τμήματος και δύο μέλη τους, μεταξύ των οποίων και ο εισηγητής της απόφασης ή επί μονομελούς σχηματισμού ο δικαστής που εξέδωσε την απόφαση, οι οποίοι ορίζονται ως εισηγητές, επί αδυναμίας δε αυτών από άλλα μέλη του Δικαστηρίου.»

2. Η παράγραφος 4 του άρθρου 2 του ν. 3068/2002 καταργείται.

Άρθρο 60

Εξαίρεση της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων από την εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α' 5)

Η δυνατότητα που προβλέπεται στη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α' 5), για τη μετάταξη, μετά από αίτηση, σε κενή ή προσωποπαγή θέση κλάδου δικαστικών υπαλλήλων ή υπαλλήλων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή υπηρεσίας αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή Ν.Π.Δ.Δ. που εποπτεύονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης, δεν καταλαμβάνει και τη Γενική Επιτροπεία της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων. Υπάλληλοι που έχουν υποβάλει αίτηση για μία από τις κενές θέσεις της Υπηρεσίας αυτής, μπορούν να επανυποβάλουν την αίτησή τους για μετάταξη, μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Άρθρο 61

Τροποποίηση της περιπτώσεως α' της παραγράφου 6 του άρθρου 2 και της περιπτώσεως α' του άρθρου 272Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97)

Στην περίπτωση α' της παρ. 2 του άρθρου 6 και στην περίπτωση α' του άρθρου 272Α του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999), η λέξη «διοικητικές» αντικαθίσταται από τη λέξη «δημόσιες».

Άρθρο 62

Τροποποίηση του άρθρου 4 του ν.δ. 811 της 18/19.1.1971 (ΦΕΚ Α' 9) για τους προϊσταμένους Τμημάτων έμμισθων υποθηκοφυλακείων

Η παρ. 2 του άρθρου 4 του ν.δ. 811 της 18/19.1.1971 (ΦΕΚ Α' 9) αντικαθίσταται ως εξής:
«2. Υποθηκοφυλακείο που μετατρέπεται σε έμμισθο λειτουργεί σε επίπεδο τμήματος με προϊστάμενο κατηγορίας ΠΕ για την επιλογή του οποίου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του άρθρου 72 του ν. 2812/2000 (Α` 67). Ως προϊστάμενοι τμημάτων των υποθηκοφυλακείων του άρθρου 32 του ν. 4456/2017 (Α` 24) μπορούν να επιλεγούν: α) υπάλληλοι του τομέα υπαλλήλων των έμμισθων υποθηκοφυλακείων της χώρας και κτηματολογικών γραφείων Ρόδου και Κω – Λέρου, κατηγορίας ΠΕ και βαθμού τουλάχιστον Β' με πτυχίο νομικής ή πτυχίο οποιασδήποτε άλλης κατεύθυνσης ή β) μόνιμοι δικαστικοί υπάλληλοι του κλάδου διοικητικού – οικονομικού ή του κλάδου γραμματέων του τομέα υπαλλήλων των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων και των εισαγγελιών, κατηγορίας ΠΕ και βαθμού τουλάχιστον Β' με πτυχίο νομικής ή πτυχίο οποιασδήποτε άλλης κατεύθυνσης, με την προϋπόθεση ταυτόχρονης μετάταξής τους στον οικείο τομέα των υποθηκοφυλακείων. Μέχρι την επιλογή και τοποθέτηση προϊσταμένου σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια, καθήκοντα προϊσταμένου ασκεί ο διοικητικός προϊστάμενος που είναι ήδη τοποθετημένος στο οικείο υποθηκοφυλακείο. Η τοποθέτηση σύμφωνα με τα προηγούμενα εδάφια δεν θίγει την τοποθέτηση των προϊσταμένων κατηγορίας ΠΕ με πτυχίο Νομικής που έλαβε χώρα στα οικεία υποθηκοφυλακεία κατόπιν της υπ' αριθμ. πρωτ. 72080/11.10.2017 πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος του Υπουργού Δικαιοσύνης. Στους προϊσταμένους των παρ. 1 και 2 θα παρασχεθούν επιμορφωτικά σεμινάρια, στο πλαίσιο των καθηκόντων τους για την καταχώριση πράξης ή απόφασης σχετικά με τη σύσταση, μεταβίβαση ή κατάργηση εμπράγματων δικαιωμάτων στα τηρούμενα βιβλία των υποθηκοφυλακείων. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζεται ο χρόνος, ο τόπος και ο τρόπος παροχής υπηρεσιών των σεμιναρίων αυτών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για τη διοργάνωσή τους.».

Άρθρο 63

Τροποποίηση του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α'5)

1. Στο τέλος της παρ. 6 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α'5) προστίθενται τρία εδάφια ως εξής:
«Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου των υποθηκοφυλακείων του άρθρου 32 του ν. 4456/2017 (Α'17) που μετατράπηκαν σε έμμισθα, μπορεί, με αίτηση που υποβάλλεται στο Τμήμα Δικηγορικού Λειτουργήματος, Δικαστικών Επιμελητών, Συμβολαιογραφείων Υποθηκοφυλακείων και Κτηματολογικών Γραφείων του Υπουργείου Δικαιοσύνης εντός ενός μηνός από την έναρξη ισχύος του παρόντος, να

μετατάσσεται σε κλάδο δικαστικών υπαλλήλων ή υπαλλήλων της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης ή Υπηρεσίας αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 83 και 84 του Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων, εφόσον διαθέτει τα προβλεπόμενα τυπικά προσόντα. Η μετάταξη διενεργείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης που εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου υπηρεσιακού Συμβουλίου, σε κενή θέση, ή αν δεν υπάρχει σε προσωποπαγή, η οποία συνιστάται για το σκοπό αυτό με την απόφαση μετάταξης και καταργείται με την καθ' οιονδήποτε τρόπο αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία. Η ισχύς της πράξης μετάταξης αναστέλλεται έως τη δημοσίευση της απόφασης της παρ. 7 του άρθρου 1 του ν. 4512/2018 (Α'5), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.».

2. Το εδάφιο β' της παρ. 8 του άρθρου 20 του ν. 4512/2018 (Α'5) τροποποιείται ως εξής:
«Η απόσπαση πραγματοποιείται με απόφαση του Δ.Σ. του Φορέα, ύστερα από σχετική αίτηση του υπαλλήλου που υποβάλλεται στο Φορέα και μετά από γνώμη του Προϊσταμένου του έμμισθου Υποθηκοφυλακείου και σύμφωνη γνώμη του Προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης Διοίκησης Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα των Προϊσταμένων αυτών παρέχεται μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από τη γνωστοποίηση σε αυτούς της αίτησης του υπαλλήλου από το Φορέα. Δεν είναι επιτρεπτή απόσπαση υπαλλήλου που έχει τοποθετηθεί σε θέση προϊσταμένου του οικείου υποθηκοφυλακείου.».

Άρθρο 64 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε επιμέρους διατάξεις του.

Η ισχύς του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας που κυρώνεται αρχίζει από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου 7 του ως άνω Μνημονίου.